Ч. 251 (15.052). Львів, субота 12. листопада 1938. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LXI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції 246-46
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060. Банку Чеських Легіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) . 5.00 зол
чвертьрічно . . . . 15.00 „
піврічно . . . . . . 30.00 „
річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Уряд Карпатської України панує над положенням

ЯК ПРИМІСТИВСЯ УРЯД

Премієр о. А. Волошин приняв кореспондента Німецького Інформаційного Бюра та інших кореспондентів і заявив їм, що уряд всеціло панує над ситуацією

Всі диверсійні ватаги розбиті. У Перечині не було ніякого бунту проти уряду; це одно з найсвідоміших сіл Карпатської України.

Уряд вже примістився у [illegible], в будинках краєвого суду, окружного уряду й реальної гімназії.

Населення українських громад, що їх признано Мадярщині,

домагається приєднання до Карпатської України.

Як повідомляє пресова канцелярія Карпатської України, до Хусту приїздить чимало делєґацій з громад, що їх віденський арбітраж віддав Мадярщині, та домагаються, щоб їх негайно прилучити до Карпатської України.

Вістки, немов би з Карпатської України їздили делєґації до Ужгороду з домаганням обєднання з Мадярщиною, неправдиві.

Уряд Карпатської України не думає вимінювати Ужгороду за Севлюш.

Пресова канцелярія Карпатської України заперечує поголоски, немов би українська делімітаційна делєґація, що виїхала до Будапешту, мала переговорювати у справі заміни Ужгороду на Севлюш.

—o—

Будова нових шляхів і телєґрафічних ліній у Карпатській Україні.

В понеділок пічнеться будова доріг:

1) Собранці-Петриківці (Словаччина)—Камениця-Оріхівці (на північ від Ужгороду)—Середне, на північ від Мукачева до давного шляху,

2) Стратишів-Ракошин,

3) Волове-Волівець.

Крім того приступають до будови двох телефонічних ліній.

ХУСТ МАЄ АВТОБУСОВУ СПОЛУКУ ЗІ СЛОВАЧЧИНОЮ.

За два дні пічнуть курсувати між Хустом і Пряшевом автобуси для перевозу пасажирів і пошти та вантажні авта для товарових транспортів.

Дотеперішні шляхи покищо вистарчають для господарських потреб краю.

РОЗБУДОВА ЗАЛІЗНИЦЬ.

Як повідомляє пресова канцелярія Карпатської України, хустське міністерство комунікації у порозумінні з такимиж міністерствами Словацьким та центральним опрацювало плян будови залізничої маґістралі Пряшів—Хуст—Ясіня та поперечних залізничих ліній.

—o—

Уряд Карпатської України скасував мито на румунську кукурудзу.

Уряд Карпатської України дозволив купувати кукурудзу в Румунії у скількости до 50-ох кільограмів без мита.

Закуплену кукурудзу можна перевозити через 3 місцевости: Бичків, Тячів і Солотвину.

У справі перевозу 500 ваґонів кукурудзи і збіжжя, що їх куплено в Румунії, виїхав до Букарешту інсп. Гуснай, який вже перевів переговори у Празі.

Уряд має досить велику скількість вантажних самоходів, щоб запевнити прохарчування бідних верховинських повітів

Південний коридор Карпатської України остаточно устійнений і заґарантований.

Поїздка югословянського реґента дальше не сходить зі сторінок преси. Французькі і анґлійські часописи одноголосно стверджують, що в часі розмов між королем Карлом і реґентом Павлом, обговорено подрібно міжнародне положення в середущій Европі, зокрема справу Карпатської України. Оба пануючі в імени своїх держав станули на становищі, що віденський арбітраж остаточно вирішив не лише південні границі Карпатської України та Словаччини, але також границі інших держав у наддунайському басейні. Дальше вони порозумілися в тому, що Румунія та Югославія будуть рішучо протиставитись якимнебудь дальшим ревіндикаційним заходам Мадярщини.

У висліді тих розмов югославянський премієр, Стоядиновіч відбув окрему розмову з мадярським міністром загран. справ Канею, та інформував його про становище румунського й свого уряду. При тій нагоді він обговорив остаточне вирішення справи мадярської меншини в Югославії та Румунії.

Берлінський кореспондент віденського щоденника „Таґблят" рішуче заперечує твердженням польської преси, буцімто лише словацько-мадярська границя остаточно устійнена, зате границя між Мадярщиною і Карпатською Україною є тільки тимчасова. В дійсности також і супроти Карпатської України установлено остаточну границю. Частина Карпатської України, що її не признали Мадярщині, творить разом з Чехією та Словаччиною одну спільну союзну державу, згідно з волею населення цих трьох країн. Істнування цієї федерації запевнено, бо нову чесько-словацьку границю заґарантували чотири великодержави на конференції в Мінхені. Анґлія і Франція дали їй свою ґарантію заздалегідь, Німеччина й Італія обіцяли свою ґарантію під умовою, що словацька й карпато-українська справа буде остаточно поладнана та що Польща й Мадярщина дістануть землі, заселені поляками й мадярами. Обі ці держави дістали все, що їм належалося, тому ґарантії всіх 4-ох великодержав автоматично увійшли в життя.

Істнування нової держави запевнене — вона може спокійно приступити до розбудови

—o—

Як то було з Бродієм?

„ПОДКАРПАТСКАЯ РУСЬ ЖДЬОТ ВАС"

Прага—Ужгород, 3. листопада.

Таке гасло кинули закарпатські москвофіли і натуралізовані чехами на Закарпатті москалі на російську еміґрантську біржу в Празі з ментом приходу до влади пана Бродія. Одночасно приїхав з Бродієм до Праги ославлений буковинський еміґрант з Америки Геровський, що як... репрезентант американських закарпатських русинів, не відступав Бродія від початку його премієрства ні на крок. Оба вони почали діяти у Празі на велику державно-репрезетаційну скалю, контрактували, переговорювали, конспірували. Вони-ж репрезентанти „Подкарпатской Россії"!

І так, як пан Геровський запевняв своїх однодумців в Ужгороді, що має величезні звязки в Берліні, так і в Празі намагався виказати свої специяльні впливи. Він, попри довгі конференції з русофільськими крамаківцями, відвідав також майже всі чужинецькі посольства у Празі, передавав меморіяли і пояснював усім, хто хотів його слухати... ілюзоричність української проблеми в істінно-русскій закарпатській країні.

Секундувала очевидно вся російська еміґрація. Старі ґенерали і дєйствітельні штатскі савєтнікі, професори і студенти, графині й баронесси — почали гарячкові хождєнія по всіх, хто міг мати будь-який вплив на формування дельшої долі Закарпаття. Чеські аґрарники під проводом старого русофіла Берана поставились очевидно позитивно до цієї акції, хоч до самого Бродія мали поважні застереження, як до відомого мадярофіла. Всеж таки стара москвофільська Прага не станула була на ясному становищі, до останнього менту віруючи у Бродія. На превеликий жаль, у деяких чеських колах і нині ще покутують русофільські тенденції, яким дуже трудно наломитися до української дійсности на Закарпатті

•

Мин. тижня, при допомозі чеських, русофільсько - диверсійних кол, почали з Праги виїздити на Закарпаття „русскіє" — цілими транспортами. М. ін. на посаду особистої секретарки Бродія виїхала ославлена російська еміґрантська діячка з „Очагу" Сапожнікова, відома україножерка, людина зрештою дуже освічена, що володіє кількома европейськими мовами. Її завданням було м. ін... виправляти російську мову Бродія, який володіє нею фатально. Зі Сапожніковою виїхав транспорт 17-ти душ, самих жертвенних „деятелей", що присвятили себе місійній русифікаторській праці на Закарпатті. Всіх їх випровожала на залізничий дворець опікунка московської еміґрації, графиня Паніна. Були зворушливі плачі радости і благословенства на „народную путь"

Іншими транспортами в кількасот душ виїхали опісля до Ужгороду ще і члени російського „Общевоїнского Союзу" та майже повний склад „Русского Свободного Унівєрсітета" з професорами і студентами. Університет мав очевидно при підтримці Бродія і Геровського заінсталюватися на постійне в Ужгороді.

Тій іміграційній політиці Бродія відповідали з черги його адміністраційні зарядження в краю. Урядовою мовою Закарпаття встановив Бродій російську мову, при чому українська мала бути паралельною в перекладі. На чільні посади на місце усунених чехів призначив Бродій у шкільництві та в адміністрації

випробованих своїх послушників, ярих москвофілів і мадяронів.

Ось так на ділі виглядав перший уряд Карпатської України, до якого здисциплінова-ие українське громадянство поставилося льояльно і якого льояльність ганебно використано.

•

Але випадки тимчасом котилися все скоріше, так скоро, що приходиться з трудом їх схематично реферувати. Користуватися пресовими телефонічними реляціями на дроті Прага—Львів було мені, на жаль, неможливо з технічно - цензурних причин, зрештою з тих самих, з яких вислання Вам готової кореспонденції натрапляє на просто непереможні труднощі. Всяка кореспонденція, зокрема пресова, проходить тут усе ще фільтр військової цензури і пролежує там по кілька днів, якщо взагалі не паде жертвою конфіскати. Вслід за цим кореспонденції з правильним насвітленням подій — а тільки такі кореспонденції вважаю доцільними — мушу висилати окружною дорогою, користуючися принагідною можливістю (Це так для спростування миршавеньких зрештою колючок, що появилися злобно на мою адресу в друкованій полеміці).

Переходжу до справи упадку Бродія.

Передовсім слід ствердити, що Бродій включно з т. зв. „Русскою Нар. Радою", вмиссе робили все, щоб, діставши вже майже всю владу у свої руки, здушити оконечно український рух у Карпатській Державі. Виразною демонстрацією цієї тенденції були вже слова Бродія, сказані підчас першого інтерв'ю для преси, про яке я вже Вам загальниково з огляду на ситуацію реляціонував. Бродій на запит, що торкався українського населення Карпатської Держави, відповів тоді провокаційно:

— Яке українське населення? Тут такого населення взагалі нема!

Приявний при цій розмові міністр Ревай тільки усміхнувся, не думаючи очевидно викликувати нової кризи, яка тоді, до того при чужих журналістах, моглаб престіжево виглядати скандальною. Крім цього в тодішній ситуації треба було за всяку ціну вминати розлому. (Зрештою це речі такі сумні і такі „подкарпатско - русско - своєрідні", що ще нині не надаються для переглядової публікації.).

Стверджуємо, що „Русска Нац. Рада" робила ввесь час усе, щоб розбити порозуміння таке потрібне при створюванні влади і зовсім для неї зайве з ментом, коли ця влада вже була створена. Один український міністр на трьох, і то з ресортом заліниць та почти — не міг ніяк придати хоч трохи українського характеру тому, що творить обличчя кожної держави: вовнішній репрезентації, адміністрації, освіті та шкільництву.

Такі ухвали русско - мадяронських верховодців, як замкнення Просвіт та взагалі всіх українських товариств у новоповсталій Карпатській Державі, хоч нездійснені за браком часу — є хіба класичним зразком для характеристики першої карпатської влади та її тенденцій.

Щастям було в тій нестерпній і морально принижуючій ситуації, що Бродій упав. Цей упадок спричинив він сам, його надто скорий поспіх при здійснюванні своїх плянів, і його надто мала інтелігенція, як політика. Плян придуманий для Бродія і йому для виконання переданий був майстерний і полягав на цьому: домагатися самостійности Карпатської Держави; кинути між карпатське населення гасло: прогнати чехів із Закарпаття; протиставитися відірванню частини Закарпаття до Мадярщини, подаючи як мотив нежиттєздатність перекроєної території. Закарпаття слід трактувати тільки як цілість і як цілости треба дати змогу — свобідно встановити свою дальшу долю: Отже: плебісцит.

Дальше можна собі вже доспівати. Плебісцит — це шал пропаганди, це гроші, це заворушення, це боротьба всіх проти всіх, це врешті інтервенція...

Бродій при дбайливій підтримці Ґеровського йшов уперто і послідовно етапами цього шляху. Але йшов за скоро, бо попросту не було часу. Справа устійнення кордонів вияснювалася з дня на день. Міністр Бачинський, русского, але не мадяронського напрямку, висланий урядом до мін. Рібентропа, без Ґеровського, хоч як Бродій про це старався і без мін. Ревая, хоч як про це українці старалися, — не відважився поставити в Мінхені тези нероздільности Закарпаття. Навпаки, на запит мін. Рібентропа:

— Отже Ви репрезентуєте уряд Карпатської України?... — відповів: — Так. Що більше: акцептував проект розділу без плебісциту взагалі.

Як бачимо, часу було дійсно мало і треба було братися за рішучі заходи. І тут у поспіху Бродій почав робити драстичні помилки. Першою помилкою була спроба наглого виїзду до Будапешту нібито для пертрактацій. Виїзд припинила в останній хвилині центральна влада республики. Які пляни скривалися за офіційним претекстом виїзду Бродія, невідомо до нині, але щось про це мусіла довідатись центральна влада, коли так різко протиставилася.

З того менту Бродій почав ділати дуже нервово, згущуючи самий довкола себе атмосферу підозріння.

Врешті прийшла критична рада міністрів центрального уряду в Празі у приняві всіх трьох міністрів Карпатської Держави. Було це в днях 25—26. жовтня. Темою була справа відступлення етнографічних мадярських територій.

Ваш кореспондент був в обох критичних днях у кульоарах президії ради міністрів у Празі, де йому вдалося зібрати такі інформації:

Бродій, притиснений до стіни фіналізаційним характером дискусії, мусів отверто виявити своє становище. Воно не могло бути інше, як спрецизуванням вище наведеного пляну. Отже: неподільність Закарпаття і плебісцит... При цьому впала йому з уст заява отверто протидержавного змісту.

Наслідок?

Протест проти його концепції міністрів Ревая і Бачинського, а вслід за цим зголошення ними димісії.

Один Бродій, всупереч принятим звичаям димісії не подав і з п. Фенциком, що був тільки повновласним міністром без права голосу в міністерській раді — покинув спішно салю засідань.

Викликаний другого дня федеральним премієром ґен. Сировим, Бродій ще раз відмовився розвязати кризу через подання власної димісії, мовляв: владу він дістав з рук народу Закарпаття і тільки нарід може її від нього відібрати.

З уваги на такий стан річи федеральний премієр не мав іншого виходу, як самому здемісіонувати Бродія на основі 60 ст. конституції.

Того самого дня Бродія конфінували в готелі, а два дні пізніше увязнили під замітом державної зради, після видачі його як посла „Сталим Вибором" чехословацького парляменту. Нині сидить він у вязниці „На Панкраціи" у Празі, вичікуючи суду. Його опікун і дорадник Ґеровський втік завчасу літаком до Відня і звідти мабуть до Будапешту.

Ось-так покінчилась та прикра історія в лоні першого уряду Карпатської Держави. За такий то болючий престіжевий експеримент треба було взятися, щоб довести до ліквідації Бродія і його напрямку, рептильного й агентурного аж до стрижня своєї розкладової суті!

Нині, коли замикаю цей невеселий звіт, уперше в повній згоді зі своїм внутрішнім переконанням накреслюю два короткі, а проте маєстатичні слова: „Карпатська Україна". Бо вона вже нині дійсно істнує. Бачу її перед очима, доторкуюсь її.

Карпатська Україна зі своїм першим українським урядом! **Роман Голіян.**

Велика Британія запрошує представників

арабських держав на конференцію у справі Палестини.

Міністр кольоній Мек Дональд заявив у палаті громад, що брит. уряд увійшов у контакт з урядами Єгипту, Іраку, Саудії, Ємену і Трансйорданії, які мають вислати своїх представників на конференцію „круглого стола" до Льондону, що має радити над справою Палестини.

Ще не рішено, чи запросять туди представників Сирії та Ливану, бо вони є під французьким мандатом.

Британський уряд порозумівається з високим комісарем Палестини у справі вибору представника палестинських арабів; не може це бути великий муфті з огляду на його минуле.

Можливо, що на конференцію запросять також Польщу й Америку, бо вони найбільш заінтересовані у палестинській справі.

ЛИСТОПАД — МІСЯЦЬ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ!

„Наказ часу: дати шляхті поміч у змаганнях з українським націоналізмом"!

„РЕВЕЛЯЦІЇ" ЗЕЛЕНОГО ШЛЯХОТСЬКОГО ПРЕС. СЕРВІСУ.

Варшава, 9. листопада.

Появилося 50. число відомого нашим читачам „тайного" зеленого пресервісу, що його — як відомо — видає **„Комітет до справ шляхти загродовей на всходзе Польскі"**

На вступі широкого шляхотського інформаційного матеріялу находимо завваги, присвячені другому науковому зїздові середніх і східних Карпат, що відбувся недавно під головуванням ґен. Каспшицького у Кракові. З приводу того зїзду прес.-сервіс висловлює такі думки:

„З ріжнородних справ, що їх порушували на цьому зїзді, велике зацікавлення викликала проблема ходачкової шляхти. Не було майже дискусії, в якій її не порушуванoб, хоч не зголошено на цю тему окремого реферату".

„У Східній Галичині, в якій історія переказала нам тисячні маси віддвічно оселеного тут народу, польського походженням і традицією, який лише через те, що вживає руської мови — неслушно зараховують до русинів чи пак українців — нема польського осадництва на руських землях. Найнеслушніший є погляд, мовляв, маємо тут до діла з руськими землями і руським населенням. Лехіти були первісним елементом, до якого проникнуло опісля експанзивне руське населення".

Тут приходить великий історичний попис числами, іменами, назвами й фактами, на доказ, що не польський, а руський елемент напливав звідусіль до Східної Галичини (!) Цю фантазійну картинку кінчить така поента:

„Кінець XVI ст. — це пишний розцвіт польської культури на східних землях Річипосполитої, це доба, коли все, що було руське — уступило перед переможним походом польщини. Все було тут польське, навіть віроісповідання польське. Якщо хто ще руським залишився з переконання, охоче вживав польську мову і звичаїв — ґенте рутенус, націоне польонус".

А всеж...

„Дрібна шляхта Східної Галичини, яку відпихнули „великі панове", схлопіла і зрутенізувалася, до чого допоміг уряд займанців після занепаду Річипосполитої".

А сьогоднішня ситуація на шляхотському фронті за словами комунікату виглядає так:

„Сьогодні серед нащадків того населення від якого свої відреклися, повстав відроджинецький пропольський рух, що його українці завзято („зацєкле") поборюють.

Ростуть акти терору українських націоналістів, поширюють господарський бойкот, в українській пресі появляються статті, псевдонаукові і пропаґандивні видавництва на доказ, що польської ходачкової шляхти у Східній Галичині нема. Брошура д-ра Миколи Андрусяка має доказати руське походження тієї групи

населення, „Золота Книга Українського Лицарства" має усіх Созанських, Якубовських, Чарнецьких, Добрянських, Корчаків, Кульчицьких і сотні й тисячі інших заанектувати до українізму.

Не зважаючи на посилену українську кампанію, ходачкова шляхта працює далі. Рух її — це наскрізь позитивний, вільний від будьяких ремінісценцій і станових претенсій, рух, спертий на здорових суспільних підставах. Наказом часу є — дати шляхті поміч у змаганнях з українським націоналізмом".

Додавати якісь коментарі до такої енунціяції високих чинників, що патронують шляхотській імпрезі — справді важко.

*

В цьому самому числі шляхотського комунікату знаходимо також хроніку, яку переписуємо в цілости також без завваг:

НА ВОЛИНІ.

В жовтні відбувся в Дубні повітовий орґанізаційний зїзд ходачкової шляхти. Радили над всестороннім піднесенням польського населення на Волині. На чолі управи станув проф. Яцевич, цілим серцем відданий ідеї скріплення польщини на східних землях. На зїзді був м. і. секретар головної управи Союзу шляхти в Перемишлі.

НОВЕ ВИДАННЯ.

В Станиславові появилася **брошура в українській мові** п. н. „Ходачкова шляхта в Червенській Землі. Хто вона і звідки взялася?" Автор брошури **Марко Демкович-Добрянський** популярно написав історію шляхти у Східній Галичині і то на підставі історичного матеріялу якогось Ґрушевського (може Грушевського?) „Сотні тисяч тої шляхти — каже комунікат — переробила розполітикована греко-катол. Церква на русинів і навіть багато її перебуває в українському, ворожому Польщі таборі".

Гром.

Всі за одного!

Товариство Письменників і Журналістів ім. І. Франка у Львові зложило в Центро-Банку суму 100 зол. на покриття шкід у наших установах і приватних підприємствах та просить господарські кооперативні і приватні централі створити відповідний комітет допомоги пошкодованим, який перебрав би цю жертву і перевів дальшу збірку.

Львів, 4. XI. 1938.

Рада Товариства.

Переслідовна масло-манія.

Роля краківського „ІКЦ" в історії польсько-українських відносин така визначна і така наторійно відома, що нема вже ніодного поляка чи неполяка, який не знав би, що ніхто інший, тільки „ІКЦ" і вся його пресова „ікацова школа" є головним чинником, головною причиною того, що на польсько-українському терені діється: вічно підюджувати поляків проти українців та вічно провокувати українців до протипольських виступів клеветами й найбільш нікчемними образами, киданими на український нарід і його найсвятіші почування, — це спеціяльність того часопису і всіх його маленьких пресових наслідувачів. Не дармо проурядове „Слово Польске" з 18. VI. 1932 року писало у передовій статті „ІКЦ" буквально таке: „...Чи треба ближче доказувати й пояснювати, яке спустошення, хаос, дезорієнтацію, дефетизм та скривлені, наскрізь неправдиві поняття і свідомість викликує той часопис в умі й уяві пересічного читача, коли йому найтовстішим друкарським „цицером" день-вдень вбиває у голову порції безспірно брехливих, та в найкращому випадку страшенне роздутих і переяскравлених відомостей про те, що на нашому терені діється, або щойно буде діятись..." „Криміналістичні методи публіцистичної праці „ІКЦ" роблять з того часопису на нашому терені смолоскип, який безупинно знімає та підсичує вогні націоналістичної ненависти, розпалює щораз нові вогнища неспокою, прокидує найбільш нездорові ферменти, каламутить і розбурхує, юдить і ятрить..." „Методи „Тайного Детектива", того „комерціяльного підприємства у Кракові" були вже предметом не тільки української критики, — але ніякі розумові арґументи нічого не помагають, бо торговельний інтерес того „комерціяльного підприємства" вимагає грати на найнижчих інстинктах вулиці та спіратися на безкритичному й анальфабетичному читачеві, який не відріжнює брехні від правди та для якого саме зоольоґізм є правдивим патріотизмом.

Поза редакційними „спецами" „ІКЦ" від українських справ — той часопис має ще силу своїх добровільних кореспондентів, які „з власної пильности" виписують фантастичні дурниці про українські справи — і всі ті дурниці є в „ІКЦ" негайно та дуже радо друковані. Таких ікацових спеців у Польщі наплодилось безліч: усі вони від редакції „ІКЦ" дістають леґітимацію авторитетів у справах польсько-українських взаємин та національної політики, бо їх „друкують", їх погляди подають до відома широким колам читачів того часопису.

Одним із таких ікацових спеців є якийсь п. Й Баліцкі, учитель(!) зі Львова, який у числі з 6. ц. м. поміщує у тій ґазеті аж у двох місцях свої глибокоумні уваги: на 9 стор. маємо замітку „Унешкідливити гнізда гайдамаччини" (підпис: „Й. Бал.") — типова ілюстрація до вищенаведеної характеристики „ІКЦ" просто клясичний зразок анальфабетизму й шовіністичного зоольоґізму. Ті самі прикмети має замітка на 9 стор. п. н. „Чому саме масло?" Пан Баліцкі добачує спеціяльну німецько-українську інтригу в домаганні німців, щоб із Польщі найбільше вивозити до Німеччини — масла. Мовляв — „маслосоюзні діячі не від нині чваняться сильними звязками з господарськими орґанізаціями Німеччини та німців у Польщі" (хто, де і коли?!) і п. Баліцкі хвалить „ІКЦ" за те, що він „сиґналізував грізну небезпеку, яка виходить з отих звязків". Та „грізна небезпека" — це та манія переслідування і комплекс нижчости, на які хворіють ікацові пп. Баліцькі: „..Напевне (! — Ред.) не йде тут про ніщо інше, як про збільшену політ.-господарську активність воюючого українізму". Українці будуть наповнювати собі кишені німецькими грішми за масло, а німці будуть здобувати серед українців симпатії, як їхні господарсько-політичні протектори. Такі є — впевняє п. Баліцький — „кулісн" експорту українського масла до Німеччини, про які „ревеляціонує" розполітикований та на ікацовій літературі вихований пан учитель зі Львова. Чи можна мати якінебудь сумніви щодо поглядів та настроїв тієї молоді, яка виходить зі школи пп. Баліцьких?! Як мають на українців та їх культурні і господарські вартости і змагання дивитися польські діти, коли їх учитель — такий пан Баліцький — такий анальфабет у цих справах та одночасно на-

---

ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС „ДІЛА" Ч. 28.

Л. ЛОПАТИНСЬКА 3

За кулісами.

III.

Та це ще не був кінець усього. Те, що прийшло, було далеко гірше.

Марина не любила розпамятувати своїх невдач. І тому не вглиблювалась у засідання виділу „Просвіти" після тієї памятної вистави. Але те засідання було переломове. Від того часу її життя поділилось на „перед" і „після того".

„Передтим" була праця в гуртку, престіж, каса, нові песи. А „після того" не стало того змісту.

Так, не стало. Бо Марина перестала працювати в „Просвіті".

Як воно сталось, здивуєтесь? Коли не могли її „вжісти" звідти ані суперечки з артистами, ані інтриги діячів?

Зовсім просто. Марина прийшла на найближче засідання після вистави і зреклася головства аматорського гуртка. Це був передбачливий крок. Зрештою це вже траплялося нераз. У скрутні хвилини Марина все воювала цим арґументом і він приносив успіх. Позбутись Марини? Члени Виділу знали, що трудно з нею, але ще тяжче булоб їм, колиб Марина опинилась поза Виділом „Просвіти"! І тому все просили, переконували, відтягали свої застереження. Цей арґумент мав помогти і тут. Марина знала, що її „шевським" закидом обурені, особливо дехто з міщанства. Отже треба було готуватись до боротьби.

А їй зовсім не дали боротись! Приняли резиґнацію і кінець. Старенький отець парох промимрив щось неначе подяку за „важкі труди" і вже про аматорський гурток не говорили.

Марина досиділа геройськи до кінця цього засідання. Що в неї кипіло в душі, годі описати. Та все зусилля йшло на те, щоб добре і гідно виглядати після такої невдачі. Вона мило усміхалась, кивала головою, навіть забирала слово. Аж у своїх чотирьох стінах дала волю думкам і словам.

Першу хуртовину переніс її чоловік. Вислухав терпеливо, протер окуляри й зівнув. Тільки роззявив рота, щоб сказати: — А я тобі не говорив... — коли зміркував, що воно небезпечно. Занадто розярена Марина. Буркнув, щось невиразне і заглибився знов у ґазету.

Дальше вже упорядкувала Марина думки сама. Треба признати, що це їй скоро вдалось. Вона не любила копатись у прикрих переживаннях. Їй треба було тільки довідатись „хто й чому" і вона вже була спокійна.

Вона знала, що це не через Фільку поставився так виділ „Просвіти". Бистро повязавши думки, повів її здогад одною тільки дорогою, що вела до місцевого приходства. Так: там виростала оця сила, що похитнула її становищем у цьому місті.

Марина ще не знала чому й як. Але жіноча інтуїція вела туди її думки й підшіптувала можливости. Так. Тут воно було...

Добре. Можна зміритись.

Та на те, щоб вийти в поле бою (себто в місто) треба було приняти форму.

Марина пригадала собі, що вже здавна тягнули її до Батьківського Кружка при хлопячій школі. Вона вже здавна властиво повинна там належати. Її-ж діти туди ходять. А скільки там праці! Боже! Акція доживлення, дитячі розваги, збірки... Може й песку якусь?

І вже найближчої неділі сиділа Марина з панею професоровою Балюковою при вході до церкви й збирала. Там вони удруге стрінулись із Галиною. Галина провадила за руку свою дівчинку й затрималась при столику, щоб її Марині показати. Привіталась ввічливо й обіцяла навідатись.

І справді. Вже за кілька днів прийшла у стилевій візитовій сукні власного проєкту. Вони знову забалакали про сценічну карієру Галини. Галина говорила про свої успіхи й наміри, аж ось мимоходом воно виявилось.

— Знаєте, пані Маріє, в якій я ситуації Подумайте, сказала з дрібним смішком. Якось кілька днів тому приходить делеґація з „Просвіти" просити мене режисерувати в їхньому гуртку. Кажуть, що ви покинули його? Надокучило?

Марина всміхнулась ввічливо.

— Та, не можу сказати, щоб надокучило. Але знаєте, є такі материнські обовязки, що іноді приневолюють вас до іншого заняття. От я тепер у Батьківському Кружку...

Ось воно. Вже все було ясне.

Галина говорила ще про те, що вона ніколи не працювала з таким сирим матеріялом, але це повинно бути цікаво... Є зовсім нові течії тепер у побутовому театрі. Зрештою можнаб зарискувати драму...

Марина дала їй кілька легких вказівок. Так, воно буде добре, коли Галина навчить їх чогось...

Вже більш про те не говорили. Та й стрічались вони мало. Марина віддала їй візиту, але застала там гостей і про аматорський гурток не було мови.

Але Марина знала, що „там" діється. Заходив до неї Коваль та Леся. Від них довідалась Марина, що праця вже почалась. Проби відбувались тепер не у „Просвіті", а в просторому приходстві. Аматорська братія Галиною захоплена. Бо подумати лиш: спочатку Галина запросила всіх на чай до себе. Всіх, навіть хористів і хористок. Це мала бути свобідна гутірка, а

стільки безкритичний і зарозумілий, що ті анальфабетичні вісевітниці розсилає до духово з собою споріднених газет?!

Адже фактом є, що **„Маслосоюз“ взагалі займає у польському експорті, зокрема експорті до Німеччини, мінімальне місце.** І так за перших 6 місяців цього року ця участь **„Маслосоюзу“ рівняється заледви 1.1 прц.: яка-ж тут „небезпека“ і як тут можна „набивати німецькими грішми кишені“?!**

Далі: **ввесь експорт, зокрема і спеціяльно до Німеччини, підлягає точній контролі державних чинників, які його докладно нормують.** Пан Баліцький повинен теж знати, що в першу чергу це інтерес держави якнайбільше вивексортувати промислових та хліборобських продуктів і що тому істнує на деякі землеплоди навіть нагорода у формі експортових премій.

Але пп. Баліцьких та всіх іващових „ідеольогів“ не обовязують ані правила політичної ані економічної рації. Для них найкраще булоб, колиб усі українці у Польщі були неграмотною юрбою та жебраками, без шкіл, бібліотек, самоосвіти та без ніяких амбіцій грати якунебудь ролю не то у політичному житті, але й культурному і господарському, щоб не було ніодної української крамнички, ніодної української майстерні ані фабрики. І взагалі — щоб щезли і виемігрували на Марса. А коли це не вдається і вперті українці цих порад не слухають — то і треба пінитися з люти та виписувати на них все, що їдь під перо підсуне.

Що писало „Діло“ 50 років тому.

Вівторок, 13 листопада 1888.

ІСТОРІЯ „БОГОМІЛЬНОЇ“ ДЕЛЕҐАЦІЇ.

В цьому числі читаємо про таку історію: До новоіменованого намісника Баденія зголосилася з привітом делеґація представників Народнього Дому, Галицько-Руської Матиці, Ставропигії, Руської Ради й Общества ім. Качковського. Коли намісник сказав, що в нього вже були перед кількома днями представники руських товариств, на те — як пише „Діло“ — „по довгій павзі відповів один член депутації (крил. Павликів) згідно зі звідомленням у „Червоній Руси“, органі тих інститутів і обществ, що представлялися, тими словами (по польськи): „Ті товариства не повідомили нас про свій намір і пішли представлятися на свято св. Димитрія, коли ми були в церкві на богослуженню, а відомо, що ми старші тримаємося кріпко нашої віри і нашого обряду“.

На це „Діло“ замітило, що перша народовецька делеґація повідомила всі товариства, що йде з привітом до намісника, але й не думала йти разом з тими, які не приймають до товариств народовців і плюгавлять народовців у своїй пресі, а щодо закиду, що делеґація пішла у свято, то це сталося в год. 12.30, тобто після богослуження. „Зрештою — звуважує „Діло“ — рівночасно з депутацією прибув до намісника й єпископ Ступницький; невже він не такий богомільний, як о. Павликів?!“

ФОНДАЦІЯ БАР. ГІРША.

„12-міліонову фондацію бар. Гірша мають поділити на такі цілі: 1. на улаштування хліборобських шкіл з особливим узглядненням жидівської молоді в Галичині, 2. на улаштування промислових шкіл в Галичині і 3. на утворення фонду, призначеного на нагороди для християнських майстрів, що приймають жидівських хлопців. Статут тієї фондації потвердила вже політична влада“.

Пекуча недостача сільських робітників у Німеччині.

У мінхенськім органі німецьких інжинірів „Техніх унд Віртшафт“ містить проф. Фрост статтю на тему катастрофальної недостачі сільсько-господарських робітників у Німеччині.

Весною цього року недоставало німецькому селові 200.000 робучих рук. Щоб бодай частинно цьому зарадити, уряд дав дозвіл спровадити 100.000 сезонових робітників з Італії, Мадярщини, Польщі та Югославії, хоча німецький міністр фінансів з огляду на відплив девіз тільки нерадо згодився на це. Недалека весна знову зактуалізує проблему допомоги селові робочою силою і проф. Фрост обмірковує, як це з користю, доцільно й на дальшу мету зорґанізувати.

Розглядаючи причини недостачі робітників на селі, проф. Фрост бачить їх: 1) у відпливі людей з села до міста наслідком зросту промислу й запотребування усе нових і нових фабричних робітничих сил; 2) в утворенні міліонової німецької армії та величезної так званої „робітничої служби“, що втягає до своїх рядів фізично найздоровіший та найздатніший людський матеріял. Недостає робітників не тільки власникам великих посілостей, але навіть середнякам та малим сільським господарствам. Проф. Фрост уважає цей факт дуже загрозливим явищем, тим більше, що й давнішими часами було в Німеччині небагато власних сільських робітників чи наймитів.

У 1934 р. націонал-соціялісти намагалися зарадити лихові в такий спосіб, що окремим законом спинювали свободу рухів сільського населення, заборонюючи селянам переноситись до фабричних міст. Але цей закон показався цілком безвартісний з хвилиною зорґанізування „служби праці“ та інших партійних допомічних формацій. Багато членів „служби праці“ з титулу своїх заслуг залишалося по містах, діставало легко працю та кращі життєві умовини, ніж їх може мати сільський робітник-наймит. Утворилася „квадратура кола“, над розвязкою якої працює чимало соціольоґів і фахівців робітничого питання. Одним з них є проф. Фрост.

Як зарадити недостачі робочої сили на селі? На думку проф. Фроста розвязка цього питання можлива тільки в такім випадку, коли умовини праці сільського робітника будуть вищі, ніж умовини фабричного робітника, який у своїй праці користає з усіх вигід міського життя. Конкретно треба: 1) вибудувати в найкоротшім часі нових 350.000 робітничих мешкань на селі; 2) жонатим сільським робітникам дати з державної каси по 600 марок на сімю як безвідсоткову позичку на довголітню сплату; 3) змеханізувати також середні та малі господарства через утворення машинових спілок і зорґанізування в цілій Німеччині сітки відповідних допомічних уладжень. Чим більше буде таких спілок і сільсько-господарських машин, що заступатимуть робочу силу, тим скорше буде зліквідована недостача людської робочої сили. Остання точка проєкту проф. Фроста нагадує собою большевицькі „машино-тракторні стації“. Але німці ліпші орґанізатори, ніж большевики, і не може бути сумніву, що механізація сільського господарства у їх виданні булаб зовсім інакша та з іншими наслідками.

Та заки цей плян проф. Фроста здійснять треба буде впустити чужих сезонових робітників. В обставинах сучасної політичної дійсности ледви чи вдається якійсь більшій групі українських сільських бідняків дістатися до Німеччини на зарібки.

товариство мало зазнайомитись ближче. Сиділи в великому приходському сальоні й гуторили, а радше Галина говорила про модерний театр. Розказувала про нові течії, про кінематографізацію театру, про гротескові лаштунки... Мало хто розумів. Але всім вона подобалась. Оце нам режисер, говорили. У Відні була!

Мали ставити „Мина Мазайлу“ Куліша. Марина й не чула про таку песу. Певне й ніхто з артистів не знав її. Але переписали ролі й стали працювати.

Добре, сказала собі Марина. Кінематоґрафізація театру? Побачимо. Все треба перечекати.

І справді. Першою ластівкою прийшла вістка з зовсім несподіваного боку. Як воно звичайно буває.

Одної неділі, при збірці, довелось їй сидіти самій при столику. Щоб не сидіти одинцем, попросила старшу церковну сестру. Сестри не любили „пань від збірок“ і тому Марина здивувалась привітности цієї. Міщанка сіла повагом, погуторила про те й друге і вкінці звернула розмову на аматорський гурток. Чи Марина не думає туди вернутись? — спитала.

Марина насторожилась. Вона вже мала свою відповідь на такі запити. Але зрозуміла, що міщанка ще не сказала всього!. І справді, воно вийшло наверх.

Всі вони бажають собі, щоб вона вернулась. Бо коли посилаєш туди свої діти, хочеш знати хто там верховодить. Давніше, коли була пані докторова, то все було в порядку. Проби тричі на тиждень і лиш до сьомої години. Пані докторова всюди була і все знала. І не було поговору по місті. А тепер...

Не щоб вона не була вдоволена, пані від „єгомости“ дуже делікатні. Але нема порядку. Тримає їх до десятої. Дівчата приходять пізно додому. Не знаєш, пускати їх туди, чи ні?

Марина відповіла щось дипльоматично і розмова урвалась. (Докінчення буде).

Не робіть із правопису політики!

НОВА ЗАРАЗА В ПРАВОПИСІ.

Наше духовенство тягають тепер по судах за „рущене“ прізвищ. І суди задумуються, чи писати треба „Оберскі“ чи „Оберський“, „Ваньковіч“ чи „Ванькович“, бо головно за закінчення „ий“ і „ич“ ведеться тепер боротьба.

Оповідають, що в однім такім процесі останніх днів обвинувачений священик оправдувався зовсім розумно, що закінчення прізвищ „ий“ і „ич“ питоменні українській мові та що всі прізвища, чи вони українські, московські, польські, чеські, — взагалі славянські віддавна в українській мові передаємо наростком „ий“ і „ич“.

На це прокуратор виняв кілька чисел одного львівського українського щоденника і дав цілий ряд прикладів з того часопису, де прізвища кінчались на „ий“, „ій“ „і“ та навіть на „и“ — а врешті на „ич“ і „іч“: „Раковський“ (голова НТШ), „Раковскій“ (звісний большевик), Собескі, Словацкі, Хвальковски, Шимоновіч, Робакевіч, а навіть прізвище жида — Хададевіч.

На те обвинувачений відповів: Для мене не є міродатне те, що пишуть малограмотні, хочби навіть і в газетах, — для мене міродатні є граматичні закони і правописна традиція, що виводиться від віків і затверджена вченими. Писати напр. „Словацкі“ — це нонсенс, бо в такім разі мусіляб ми писати в 2. відмінку „Словацкія“, 3. відм. Словацкієві і т. п. граматичні дивогляди. Тому треба писати Словацький, Словацького, Словацькому і т. д. — таксамо по польськи як пишуть Хмельніцкі, Хмельніцкего — хоч це прізвище звучить по українськи: Хмельницький і т. д.

Твердження правописного правила, що імена власні треба писати так, як їх пишуть у даних мовах, з яких походять, торкаються імен власних західноевропейських народів, особливо французьких і англійських, де вимова деяких голосівок і приголосівок ріжниться від нашої вимови. І так в українському правописі пишемо Шікаго, а не Хіцаґо (Chicago), Чемберлен, а не Хамберляйн (Chamberlain), Бордо а не Бордеавкс (Bordeaux), Клемансо а не Цлеманцеаву (Clemenceau).

З приводу тих процесів треба завважити, що по всій імовірности, цілу хрию „рущення прізвищ“ викликали таки наші редактори, що бажають бути „оригінальними“. А що в нас є страшний „ґін“ до всяких „новин“ особливо в мові і правописі, що найбільшу дурницю приймають за моду, то з часописів ця зараза перекидається на сторінки книжок.

Отже дістається, що в нас тепер імя президента польської держави пишуть уже трояко: „Мосціцький“, „Мосціцкі“ і „Мосціцкий“ (дивись декрет про розвязання сойму). Ба, ще більше — навіть історичні прізвища, яких правопис устійнила вже літописна традиція, змінюють за вподобою цього або того редактора: Собіський — Собескі; Казимир Великий — Казімерж Велькі, Болеслав Смілий — Болеслав Смяли.

Денникарі, які з політичних оглядів хотять зазначити закінченнями слів до якої національности належить дана особа, попадають у вічну плутанину, бо часто подаючи прізвища арештованих з приводу якоїсь „темної історії“ самі не знають, чи мають до діла: з українцями, поляками чи іншими славянами. Якби триматися послідовно закінчень і наростків даної національности в її оригінальному вигляді то требаб писати росіян „Достоевскій“, сербів „Вуhь“ зам. Вуіч, болгар „Стоянoф“ зам. Стоянов, чехів „Врхліцки“ зам. Врхліцький.

Усі славянські народи, таксамо як і ми, витворили собі вже закони, за якими віддавна передають чужі прізвища по-свому, зокрема-ж ті закони торкаються наростків і закінчень і цих законів треба придержуватись.

Економічний огляд.

Наша відповідь повинна бути тільки одна.

Відомі події, що їх свідками були ми в останньому часі, відчули особливо болючо українські кооперативні організації і купці. Важка і без того їх праця ускладнилась ще більше, а матеріяльні втрати доведеться відроблювати довший, а може навіть дуже довгий час. І булоб сумно, колиб цього роду події ослаблювали наш господарський потенціял, колиб вони були гальмом у нормальному розвою нашого господарського життя. **Навпаки!** Вони мусять бути стімулом до приспішення розвою цього життя, до **ще вищого підтягнення господарського потенціялу українців.** З того роду „проб“ мусимо вийти скріплені, а в ніякому разі ослаблені.

Українські господарські станиці виказали багато зрівноваження і гарту. Тепер голос за громадянством! Не сміють бути в його рядах одиниці, що обтяжують свою совість важкими прогріхами проти моральних наказів **господарського патріотизму і солідаризму.** Тільки наша тверда постава і господарська дисципліна винагородить втрати і приспішить процес помножування економічних вартостей.

Недавно одна варшавська ґазета пригадала польському громадянству господарський декальоґ із 1917 р. Склало його варшавське купецтво і розкинуло в летючках за дозволом окупаційної німецької цензури.

Ось текст цих цих десятьох заповідей:

1. Не будеш мати чужого промислу і торговлі.

2. Не обнижуй їх вартости надаремно, але будуй на них кращу майбутність краю.

3. Відпочиваючи за кордонами краю, памятай про свої обовязки супроти рідної торговлі і промислу.

4. Шануй рідну торговлю і рідний промисл.

5. Не вбивай творчого духа в народі своєю байдужністю.

6. Не ложи грошей в розвиток чужого промислу і чужої торговлі.

7. Не обкрадай своєї Батьківщини, купуючи чужі товари.

8. Не давай фальшивого свідоцтва про свій промисл, заки його раніше не пізнаєш.

9. Полюби все що рідне, не пожадай чужого.

10. Не жажди одягів для себе, ані жадної річи, що є чужого походження.

Будеш любити Батьківщину всіми силами.

Станеш у вільних народів вольні посеред вільних.

У тяжких, переломових хвилинах поляків ці гасла робили свою велику роботу. Сьогодні цей декальоґ є не тільки історичним документом. Він усе актуальний. Для нас зокрема.

Н.

Батьки і діти під Прапор „Просвіти“!

Ще про самоліквідацію волинського „Гурту“.

Йоахим Волошиновський вияснює. — „Продовжування ідейного дорібку Гурту“. — Часопис „Вспульна Праца“ — „Спільна Праця“ буде появлятися дальше.

„Діло“ подало вже довшу інформацію про те, що п. Волошиновський рішив обеднати свій утраквістичний „твір“ Волинський Кооперативний Союз „Гурт“, зі „Звйонзком Спулдзельні Рольнічих і Заробково-Господарчих“.

Тепер п. Й. Волошиновський вияснює в часописі „Волинь“ з 6. листопада ц. р. причини такого свого рішення. Він старається в першу чергу доказати, що самоліквідація „Гурту“ не є вислідом банкротства засади „общого котелка“ в кооперації. „Там, де люди не є заеліплені національним шовінізмом — пише він, — де мають відчинені очі на дійсність, там польсько-українська співпраця на терені кооперативи укладається гармонійно, з користю для обох сторін“. Також засада „Гурту“ про обслугу тільки членів і засада про районову структуру кооператив показались слушними.

А причина самоліквідації?

Ось вона в представленні творця „Гурту“:

Довголітні звички не легко переломити. Тому засади „Гурту“ приймались **дуже поволи** і число районівок не зростало так скоро, щоби вкладки, що їх районівки платили в такій висоті, як в інших союзах, могли покривати видатки „Гурту“. Тому „Гурт“ мусів брати вкладки в подвійній висоті. Це обтяжувало кооперативи досить болючо, а „Гурт“ усе одно не міг у цілости покрити своїх видатків. А що є він кооперативою, то це грозило втратою (поххлонецем) задекляpoваних уділів членів Союзу.

Маючи на увазі, що „табакера є для носа“, шукав „Гурт“ виходу з цього положення без втрати для членів і зі збереженням „засадничих напрямних дотеперішньої праці й ідейного дорібку“.

Ось і причина фузії.

„Ідейний дорібок“, що його згодився продовжувати „Звйонзек Сп. Р. і З.-Г.“ є ось-такий:

а) рішуча постава в реалізуванні польсько-української співпраці в кооперативному русі на Волині при рівнорядному трактуванні обох місцевих мов: польської і української;

б) дальша послідовна пропаганда і реалізація підставової кооп. засади — обслуги тільки членів кооперативи;

в) збереження статутової і структуральної окремішности районових кооператив з признанченням для них спеціяльного ревідента;

г) урухомлення від 1. січня 1939 р. освітньо-виховавчого реферату для всіх типів обеднаних кооператив і продовжування видавництва часопису „Гурту“ „Вспульна Праца — Спільна Праця“ з приноровленням його змісту до потреб усіх типів обеднаних кооператив.

Це вияснення п. Волошиновського не тільки не заперечує факту нежиттєвости національно-мішаних кооперативних типів, але навпаки — їх потверджує. Збереження „ідейного дорібку“ Гурту в умові, заключеній зі „Звйонзком“ — це тільки прикрашення самогубства „Гурту“ і банкротства концепції п. Волошиновського

Загострення девізових приписів.

Дневник Законів ч. 85 приніс декрет президента Р. П. з 6. ц. м., який вносить поважні зміни до декрету з 26. квітня 1936 р. дотично грошевого обороту з закордоном і обороту заграничними та краєвими платничими засобами, доповненого відтак декретами з 29. серпня 1936 р. і з 3. жовтня 1938 р.

Новий декрет вкладає тепер у поняття **„торговлі заграничними платничими засобами“** розуміння значно ширше, а саме: заключування і виконування всяких умов, у вислідї яких має наступити чи наступає перенесення власности або посідання заграничних платничих засобів.

Пересилувати, висилати чи вивозити за границю платничі засоби без огляду на їх валюту можна було згідно з попереднім декретом тільки за дозволом. Це й залишилось на дальше, тільки що слово „пересилування“ заступлено поняттям „всякого роду пересилування“.

Та новий декрет значно загострює взагалі платничі взаємини з закордоном. Арт. 8 містить дальше чергові точки, в яких сказано приблизно ось-що:

Заборонено фізичним і правним особам, які мешкають чи мають свій осідок у Польщі, ставити без дозволу до диспозиції чужинців усякого роду платничі засоби, доконувати з їх доручення чи в їх корисгь перекази, переливи, вплати і виплати. Ставити до диспозиції — значить теж уділяти йому повновласть до відбору чи диспонування.

Заборонено переливати без дозволу вірительність, що належиться чужинцеві від фіз. чи правної особи в краю, як також вступати особі третій в права заспокоєного вірителя — чужинця супроти довжника в краю.

Всякого роду диспонування фіз. або правними особами в краю належними до них за границею платничими засобами, золотом, відсотковими паперами і купонами від цих паперів, щадничими і вкладковими книжечками, належностями від заграниці з усяких титулів, нерухомостями, що їх вони мають за кордоном, як теж всякого іншого роду маєтковими правами без дозволу заборонено не зважаючи на те, чи відбувається це в краю чи за його границями. Одначе не є диспонуваннями в повищому розумінні прцнятти належного освідчення, якщо предмет його спроваджений до краю.

Також заборонено ставити без дозволу до диспозиції чужинців відсоткові і дивідендові папери, їх купони, щадничі книжочки, як також виконувати дотично них доручення чужинців.

Висилати за кордон почтою згадані речі можна в вартісних листах і пачках та в поручених листах тільки в отвореному стані. В замкненому лишень за дозволом Девізової Комісії.

Девізовій Комісії признано взагалі ширші ніж досі права. Її рішення є **остаточні.** Комісія може звільнити від обовязків, звязаних зі зголошенням та з пропозицією до скупу заграничних платничих засобів, як також від обовязку доказування того інституціям, що їх назве викон. розпорядок. Комісії признано право дозволяти на пристосовування до оборотів і розрахунків у заграничних платничих засобах **інших курсів,** ніж досі вони були приняті на підставі нотувань урядової недули варшавської біржі.

Змінено врешті карні санкції супроти тих, що прогрішаться проти приписів декрету. Висота грививи не є обмежена, а тим самим може бути вища ніж досі.

Наприкінці згадаємо, що великою новиною, проголошеною в найновішій новелі до девізового декрету є те, що заказ вивозу обнимає крім золота, девіз та інших платничих засобів, також **плитину** в сирому і переробленому виді, шляхотне каміння та різні інші дорогоцінности.

У звязку з загостренням девізового права в Польщі стоїть розпорядок міністра скарбу з 10. ц. м. про

обовязок зголошувати маєтковий стан посідання заграницею.

Всі фіз. і правні особи, які живуть чи мають осідок у Польщі, зобовязані до 30 днів від 10. ц. м. зголосити в Банку Польськім своє майно (в усіх його формах) закордоном, якщо його загальна вартість переходить 5.000 зол. Отже хто має поза межами Польщі гроші, золото, цінні папери (також краєві в чужій валюті), купони від них, якінебудь належности, нерухомости чи інші маєткові права, — мусить це зголосити під загрозою вязниці до 5 років, гривни до 200 тисяч зол. і конфіскати дотичного заграничного майна.

—o—

Господарська всячина.

— **Товаровий транзит з Польщі до Угорщини** йшов з уваги на події за Карпатами через Румунію. Як заповідає „Ц. Г. Г.“ — транзит через Словакію віставе швидко відновлений „незалежно від остаточного вирішення справи Закарпатської України.

— В половині листопада має відбутись конференція на тему **розширення торгов. взаємин Німеччини з Польщею.** Після прилучення Судетів зявились у Німеччині більші експортові можливости до Польщі. Як компенсата входилиб під увагу дерево, масло та інші сіль.-госп. продукти, що їх брала би Німеччина від Польщі.

— **Велике значіння** приписує чеська преса недалеким господарським переговорам ЧСР з Німеччиною. „Ческе Сльово“ пише, що на економічному відтинку треба чимскорше дійти з німцями до повної згоди.

— **Словацький уряд** — як заповів мін. госп. Теплянський — буде в госп. політиці кермуватись **трьома засадами:** збереженням тривкости валюти, ненарушимістю словацького нац. майна і зрівноваженням державної господарки.

— Звідомленню Нейшенел Сіті Банку з Нюйорку про госп. положення Америки в жовтні присвячено заграницею пильну увагу. В цьому звідомленню зазначено, що господарство Зл. Держав П. Америки виказує **щораз кращий конюнктуральний зріст.** У сталевому, автомобільному і будівельному промислі затруднення робітників значно збільшилось, а текстильна втримує свою добру форму. Також в інших бранжах поправа є постійна. Багато великих підприємств заповіло на листопад збільшення виробництва.

— Окрему увагу звертає **величезний приплив золота** до Америки, що в 4-ох тижнях жовтня дав його у вартости 412 мілінів долярів. Від липня п. р. дістали Зл. Д. П. Америки золото **в вартости 1 міліярда 160 міліонів долярів.** Запаси золота зросли завдяки тому до вартости 14 міліярдів 51 міліонів долярів.

— **Японський міністр фінансів** заапелював до населення, щоб воно не віддавалось занадто великому оптимізмові після найновіших побід у Китаю. **Клопоти і невигоди** будуть дальше тривати, поки не скінчиться війна і нові простори не будуть загосподарені.

— У світі чимало цікавляться тепер **напрямними французької господарської політики.** Є вони в останньому часі доволі розбіжні. Тоді, коли П. Рено змінив Б. Марщандо на фотелі міністра фінансів з уваги на радикальний фінансовий плян останнього (до конфіскати приватного золота включно), рівночасно міністр торговлі заповів повне зірвання з лібералізмом (лесеферизмом) у Франції, заповідаючи вибір посередньої дороги між лібералізмом і плановістю, дорогу **„орієнтованої господарки“** урядовими чинниками.

—o—

Сторінка без політики.

Який має вплив барва світла на апетит.

Один із американських інжинірів-електриків переводить тепер незвичайно цікаві досліди. Свої досліди не переводить він у тиші та повазі наукових лябораторій, але в одній із найбільших гостинниць Шікаґа. Свої досліди спирає той інжинір на цьому, щоби провірити в який спосіб впливає освітлення ресторанної салі на апетит гостей.

Знаменито приладжені страви й дуже гарно подані викликували при деякому освітленні — це прослідив той інжинір — несмак. Навпаки скромні та прості страви при відповідному освітленні дуже смакували і кухарі діставали за такі страви якнайбільші слова признання. При поганому світлі салата має іноді синій кольор, бурячки чорний. Очевидно, тоді найщиріші присяги кельнера нічого не поможуть — гість не вірить, що страва свіжа. Згаданий інжинір запевнює, що електричне світло куди більше змінює барву страв ніж вигляд людської шкіри.

Той інжинір переводив кілька літ тому досліди, щоб устійнити, яка барва має найкращий вплив на пасажирів у летунській кабіні. При тій нагоді він відкрив, що яскраво мальовані кабіни збільшують схильність пасажирів до морської недуги. Лагідні барви злагіднюють прояви недуги, зелена барва навіть стримує недугу.

Нюйорські часописи подають, що той „геніяльний" американський інжинір дістає за свої досліди величезні гроші, підприємець, який саме тепер того інжиніра заанґажував, мусів ужити ріжних підступів, щоб зеднати собі його.

Справді американські досліди. У нас такий інжинір не заробив би навіть зломаного сотика, бо люди мають добрі апетити навіть напотемки. Коби лиш було що їсти, а при якому світлі — байдуже.

Гостинниця на колесах.

Коли у Франції ввели на ріжних лініях дансінґові поїзди, що їздили кожної суботи, всі вважали це небуденною новинкою. Та цю новинку швидко притьмарила Америка, яка у всіх ділянках намагається здобувати рекорди. Американське гасло, що „подорож залізницею мусить бути щораз приємніша" приневолило залізничі підприємства (як відомо в Америці залізниця є приватним підприємством) уладити по змозі найвибагливіший поїзд, що його назвали „гостинницею на колесах". Той поїзд пустили щойно недавно і він їздить між Ню Йорком та Шікаґом.

Уладження поїзду справді вибагливе, бо поїзд має не тільки сальонові вози, але теж ваґони пристосовані до соняшних купелів, читальні і люксусові лазнички. Поодинокі переділи ваґонів мають внутрішні телефони. Всюди завели радіову інсталяцію, получену з кількома радіоприймачами, з яких кожний має іншу програму. Уживати можна лиш слухалець, бо ґучномовці зовсім зліквідували, щоб не було зайвого гамору.

Та всі ті уладження ще не оправдують назви „гостинниця на колесах". Цю назву оправдує те, що у поїзді є для вигоди пасажирів кількох кельнерів, служанки, лікарі та окремі доглядачки для дітей. У коридорах уладили безліч автоматів. Крім ресторанного ваґону є ще окремий автоматичний буфет.

—o—

Здорові зуби у Ґренляндців — це питання життя.

Беззубі не мають що шукати у Ґренляндії. Ґренляндець, який не має зубів, це людина гідна пожалівня. Зовсім нема чому дивуватися. Зуби є у Ґренляндії для людини універсальним приладом, якого при праці уживають неменш, як рук. Данський лікар Петерзен, який мешкав довгі роки у Ґренляндії та вів там практику як лікар-дентист, заявив, що в округах, куди не доходять кольоніяльні товари лиш 1,8 прц. хорує на зуби. Зате в округах, куди кольоніяльні товари доходять і де їх мешканці вживають відсоток хорих на зуби доходить до 30 відсотків. Д-р Петерзен підшукує зубних лікарів, які поїхалиб до Ґренляндії, щоб там давати людям полекшу у терпіннях, яких вони давніше зовсім не знали.

На підставі дослідів д-ра Петерзена можна поставити парадоксальний внесок, що культура має поганий вплив на зуби. А всеж той внесок правдивий, бо спертий на наукових підставах.

Соломяні капелюхи на зиму.

Найцікавіші вістки зі світу моди стрічаємо звичайно тоді, коли йде про жіночу моду. Та цим разом іде про оригінальну новинку не в жіночій моді, лиш у мужеській, а саме про соломяні капелюхи... на зиму.

Льондонські крамниці вже дістали більші транспорти соломяних капелюхів. Покищо льондонські елеганти тільки оглядають із недовірям нові капелюхи. Навіть у тих капелюхах у тому, що вони підшиті теплою матерією та мають усередині футряні охорони на вуха. На випадок потреби можна ці наушники дуже швидко спустити. А тому, що теплу підшивку та наушники можна зовсім легко відіпняти, то нові капелюхи однаково і влітї і взимі. Чи нова мода прийметься — невідомо, в кожнім випадку треба признати, що вона має більші дані ніж лякеровані на всі кольори веселки нігті, що американські красуні та фільмові зірки вважають вершком „доброго тону".

Домагається відшкодування за втрату „лінії".

У французькій місцевості Кольмієр в окрузі Сени й Марни тамошній суд мав чимало клопоту з оригінальною справою.

Елеґантна й гарна молода жінка, яка працювала як манекін в одній домі моди, впала жертвою автомобільної катастрофи. Сильно потовчена мусіла вона пролежати якийсь час у лічниці. Хоч потовчення вона вилікувала, то підчас побуту в лічниці пацієнтка погрубіла й не могла виконувати своєї давньої професії, яка вимагає як відомо, дуже привабливої „фіґури" та стрункої „лінії".

Пошкодована дівчина подала на спричинника катастрофи скаргу до суду, домагаючися 60 тисяч франків відшкодування. Своє домагання мотивувала вона в той спосіб, що після катастрофи вона погрубіла і стратила змогу виконувати свою професію. Як „сильний арґумент" подала вона у скарзі ще й те, що після катастрофи залишилася їй на лівій лиці близна, що у свою чергу не дасть їй змоги демонструвати купальняних строїв.

Суддя покликав знавців, управителів великих домів моди і висухавши їх думки, признав пошкодованій її домагання.

—o—

Як щезла вежа Айфля.

3. ц. м. вежа Айфля щезла. Досвіта й ранком Париж огорнула така мряка, що просто не видно було нічого на два-три кроки. На летовищі Бурже зарядили „мрячне поготівля". Ні один літак не міг покинути летовища без вказівок радія. Також літаки, що не мали спеціяльних інструментів не покидали майдану. Щойно в 2. год. пополудні знову зявилась над Парижем вежа Айфля.

—o—

Музикальний люнатик.

У Шікаґо трапилася недавно оригінальна подія. Одного дня над ранком запримітили люди на даху пятиповерхової камяниці чоловіка, який танцюючи в ритмі танґа, грав на саксофоні. На вулиці зібралася негайно юрба людей, яка з острахом приглядалася тому особливому пописові. Хтось із публики повідомив пожежну сторожу, яка теж небавом приїхала. Пожежники приставили до даху механічну драбину, по якій кільканацятьох пожежників приготованих на найгірше, вийшло на дах.

Нічого страшного не сталося, бо причинний негайно пробудився, як лиш промовили до нього кілька спокійних слів. Коли саксофоніст зорієнтувався, що він стоїть на даху пятиповерхового будинку, зімлів. Пожежники знесли причинного з даху до його мешкання на четвертому поверсі. Виявився, що причинний є членом джезбендової орхестри, який від давна хорував на нерви.

Найдивніше те, що він невідомо яким чином виліз на дах із четвертого поверха з саксофоном по ідеально гладкій стіні модерної камяниці.

Мешканці Шікаґо ще довго говорили про дивоглядного причинного, який гуляв на даху, пригравaючи собі на саксофоні. Таких причинних ще не було.

Сміливий трік двох американських обманців.

Нечувано сміливий „жарт" зробили два американські обманці підчас відчиту п-і Рузвельт у місцевости Ґрен Бай. Коли тамошня влада та громадянство витали паню Рузвельт зявилися два панове, які представилися як таємні поліцисти, вислані з Вашинґтону для охорони п. Рузвельт та забезпечення зібраних за відчит грошей, бо влада сподівалася нападу ґанґстерів. „Агенти" відпровадили паню Рузвельт аж до трибуни; відтак пішли до каси, сконтролювали кількість проданих білетів та відобрали від касієра 1.500 долярів, залишивши якусь посвідку. Їх поведінка була така природна, що вона не викликала ніякого підозріння й вони щезли без сліду.

Східна справедливість.

Поет Павло Флемінґ, якого в 1633. р. князь Гольштайн-Ґоторп вислав до Московщини й Персії, перебував як гість в одного з малих кавказьких князів. Одного разу князь запросив Флемінґа до суду, в якому він сам вирішував усі справи. Флемінґ немало здивувався, коли побачив, як князь швидко вирішує всі справи.

— Як вам подобалися мої рішення? — запитав князь гостя.

— А як ваші присуди, князю, подобаються підданим? — відповів Флемінґ запитом на запит. — Чи обі сторони все із присуду вдоволені?

— А у вашім краю обі сторони вдоволені? — запитав із черги князь.

На те Флемінґ відповів:

— Задоволений завжди той, по чийому боці правда, що йому присуд признав.

— В такім випадку якаж різниця — запитав князь — між судом у нашім краю та у вашім. Правда, я не завжди знаю, по чийому боці правда, але як у нашім краю, так теж і в моїм завжди одна сторона вдоволена.

Вшануйте тих, що віддали себе в жертву нашій Батьківщині.

Творець турецького націоналізму.

(З приводу смерти Кемаля Ататурка, президента Турецької Републики).

Мустафа Кемаль-Паша, або — після зевропеізування турецьких назвиськ — Кемаль Ататурк — це безумовно одна з наймаркантніших, найцікавіших і найсимпатичніших постатей 1-ої половини XX. століття. Національний герой Туреччини виявляв ті самі прикмети, що їх мали Ганнібаль, Цезар, Карло Великий чи Наполеон: прикмети великого полководця і стратега, дипльомата та державного діяча і реформатора. Але Кемаль Паша був не тільки воскресителем та обновником Туреччини, він не тільки підвів Туреччину з її мілітарного та політичного упадку і створив цілком нові напрямні для її закордонної політики, для всієї нової місії турецького народу: Кемаль Паша є одним із творців модерного націоналізму, при чему його націоналізм так само пристосований до цілком своєрідних потреб турецького народу, як націоналізм Мусолінія пристосований до потреб, вдачі і структури народу італійського або Гітлера — народу німецького.

Військову кар'єру Кемаль Паша зробив уже за молодих літ і ще в передвоєнних часах. Уже в 1908. році був він шефом штабу Магмуда-Шевкет Паші, головнокомандуючого турецької армії, яка примусила султана Абдул Гаміда дати Туреччині конституцію. Кемаль Паша мав тоді заледви 28 літ. 12 літ пізніше, як 40-літній мужчина, він був вождом усіх турецьких збройних сил, а ще в три роки пізніше — президентом турецької републики. Після підписання у жовтні 1918. року перемиря та встановлення у Константинополі трьох „високих комісарів" переможної Антанти турецький уряд вислав його на азійський суходіл трохи зі страху перед його популярністю серед турецького громадянства, трохи з остраху перед евентуальними претенсіями згаданих комісарів щодо його особи. Це його перенесення було його щастям. Вістка про рішення Найвищої Ради дозволити Греції на окупацію Смирни найшла його в Азії, в околиці Самсуну: він почав мобілізувати турків проти цього рішення, себто проти Греції безпосередньо та всієї Антанти посередньо — від першого моменту, коли тільки дізнався, що антантські переможці перетягнули струну і вирішили поділ Туреччини. „Доля Греції — пише у своїх прецікавих нарисах граф Сфорца, тодішній високий комісар Італії в Константинополі, пізніший італійський мінiстр закордонних справ — була припечатана у тому самому дні, в якому цілі Атени шаліли з радости і патріотичної гордости, коли прийшла вістка, що біло-блакитний прапор замаяв на мурах Смирни після — як звучали грецькі телеграми — геройських боїв".*) Про ті „геройські бої" каже той сам автор також цікаву річ: турецький гарнізон у Смирні дістав строгий наказ не протиставитись окупації і замкнутись у касарнях; стрілянину перший почав — грецький провокатор, після чого „геройська боротьба" перетворилась просто у різню турків. Ефект тієї окупації і різні був такий, що настрій байдужности та пригнічення, в який попали турки після воєнної поразки почвірного союзу, перемінився просто через ніч у настрій фанатичної ненависти. В Анкарі повстав другий турецький центр — той фактичний, центр наростаючої нової турецької політичної та військової сили.

І знову виграв Кемаль Паша через коротказору та помилкову політику своїх противників. Льондон і Париж не вірили у силу Кемаля, легковажили її, зате підтримували беззастережно того Венізельоса, якого славили як великого політичного мужа. І тому і Греція і її протектори відкидали компромісові проекти полагоди спору. Тимчасом турки вели розумну політику, взаємно себе підтримуючи без огляду на те, чи належали до формального і леґального уряду константинопільського султана чи самозванного уряду Кемаля. На льондонській конференції у 1921. році обидві турецькі делеґації виступали разом, а головним речником делеґації, що її головував Тевфік Паша, муж довіря султана, був міністр закордонних справ викарського уряду — Бекір Самі Бей! Греція відкинула вислиди третейської слідчої комісії, висланої на терен Малої Азії. Розпочалася війна. Стратегія Кемаля Паші полягала на довгій і надзвичайно солідній воєнній підготові. Щойно в серпні 1922. року турецькі війська перейшли до наступу і просто розторощили греків, не запереставши наступу так довго, поки їх не виперли у Середземне Море. Севрський договір з 10. серпня 1920. р., який з Туреччини робив васаля Англії, Франції, Італії і Греції, був зревідований уже на передконференції у Мудангї в серпні 1922. року та остаточно перекреслений на конференції у Льозанні 24. липня 1923. У вересні того року антантські війська і згадані високі комісарі покинули Константинопіль, який перейшов під турецьку суверенну владу.

Однак та влада була вже зовсім інша, ніж раніш. Почався період внутрішніх реформ, які на ділі були цілою революцією. Переможений грецький король Константин утратив свій престіл, — але втратив його і ніби переможний султан Могамед VI., останній турецький монарх, який обєднував у своїх руках цивільну, військову та церковну владу. Туреччина стала републикою, а Мустафа Кемаль, її президент (від 23. X. 1923) дістав призвище „Газі" — „Переможець". Каліфат був зовсім скасований: це було щось більше, як первісне відділення церкви від держави, бо це було однозначне з резиґнацією політичної геґемонії над усіми визнавцями Магомеда. І цих двох засадничих напрямних тримався в усій своїй реформаторській праці Кемаль Паша: 1) обмежитися виключно тільки до турецького етносу (з винятком вірменської та курдійської меншини, супроти яких поводився дуже жорстоко) та виректися амбіції панувати над усіми магометанськими племенами, передусім над арабським світом, і 2) мерщій та силоміць европеізувати турецький нарід. Кемаль Паша скасував шляхом урядових розпорядків, що їх переводив так само ригористично, як колись ригористичне Петро І. стриг бороди своїм боярам, — турецьку національну ношу, фези, широкі шаравари, жіночі серпанки, монастирі дервішів, гареми і многоженство, зате ввів цивільне і карне законодавство по швайцарському або італійському зразку та латинську азбуку. Здавалося, що на тих реформах Кемаль Паша провалиться, що поморкне його воєнна слава та що звернеться проти нього не тільки простолюддя, привязане до традиційних обичаїв, що тривали тисячу літ, але і що молоді турецькі патріоти вбачатимуть у тих реформах національну ересь. Показалося, що ті погляди европейців були фальшиві: популярність Кемаля і його хист володаря перемогли всіх опозиціоністів, з якими він зрештою розправлявся справді по диктаторськи, безцеремонно, зі східньою жорстокістю. Чи ці реформи перетриваютъ і після смерти великого реформатора — це вже інше питання.

Турецький націоналізм Кемаля не мав імперіялістичних тенденцій. Він не відзначувався динамізмом назверх, — він звертався саме тільки на перееродини турецького духа і на заскеплювання турків у вузькому турецькому гурті, тим цупкіше той гурт цементуючи. Для закордонної політики Кемаля було байдуже, з ким він іде: коби це відповідало кожночасним турецьким інтересам. Тому він спершу заключив союз із Совітами, потім відсунувся від Совітів, коли вони хотіли турецьку приязнь використати у своїй інтриґантській грі на европейському суходолі. На який тиждень перед своєю смертю Кемаль підписав торговельну умову з Німеччиною, а всякі спроби защепити на „змодернізованому" турецькому ґрунті комуну — він безпощадно нищив.

Кемаль Паша відійшов з цього світа у розмірно нестарому віці (60 літ). Над його свіжою могилою належиться йому такий самий низький поклін, що його треба складати перед кожною великою індивідуальністю на історичну міру. ік.

*) Graf Carlo Sforza: „Gestalten und Gestalter des heutigen Europa", Fischer Vrlg. 1931; „Europäische Diktaturen" — 1932.

„vz

Успішні переговори над дефінітивним розмежуванням

між Карпатською Україною та Мадярщиною у Будапешті.

Комунікат пресової канцелярії Карпатської України, що його надали словацькі радіовисильні у пятницю в 13. годині, повідомляє: Як інформують з міродатних джерел, делімітаційні переговори делеґації Карпатської України — під проводом мін. Бачинського — з мадярським урядом розвиваються успішно та покінчаться в найближчих днях.

Частину праці виконують дві підкомісії: комунікаційна та господарська.

УКРАЇНСЬКЕ МАЙНО НА ВТРАЧЕНИХ ЗЕМЛЯХ НЕ ПРОПАДЕ.

Ті, що лишили рухоме чи нерухоме майно на землях, які заняли мадяри, не втратять його. Вони будуть мати змогу зліквідувати його в речинці, який устійнять українсько-мадярські переговори.

СПРАВА ЗАЛІЗНИЦЬ.

Комунікаційна комісія займається головно наладнанням комунікації Карпатської України через відтинки залізниці, що перейшли під мадярську владу.

Трансфер цих залізниць відбувається на подібних умовинах, як у Судетах.

Змешені законодатні палати змешеної держави.

Президія праського парляменту і сенату покінчила верифікацію посольських і сенаторських мандатів, себто устійнила, котрі члени законодатних палат тратять свої мандати з огляду на зміну кордонів. По верифікації число послів впало з 300 до 237, число сенаторів з 150 до 119.

Тому, що верифікація покінчена, можуть зібратись обі законодатні палати, яких не скликували ще від звичайної весняної сесії.

ПАРЛЯМЕНТ ПЕРЕД НОВИМИ ЗАВДАННЯМИ.

Найпильнішим завданням парляменту є: 1) вибрати нового президента републики; 2) ухвалити нову конституцію, що устійнилаб новий правно-державний устрій. Вибір президента й ухвалення конституції будуть мати провізоричний характер.

92.000 УТІКАЧІВ.

Чехо-словацька влада взялася до реєстрування утікачів зі земель, що їх забрала Німеччина, Польща й Мадярщина. Є їх коло 92.000, з того 73.000 чехів. 5.500 утікачів приміщено в концентраційних таборах.

КОМУНІКАЦІЯ МІЖ ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНОЮ І РУМУНІЄЮ ХВИЛЕВО ПРИПИНЕНА?

АТЕ повідомляє: З огляду на те, що південну частину Карпатської України прилучено до Мадярщини, перетято залізничу комунікацію між Чехо-Словаччиною і Румунією до часу, аж Румунія заключить з Мадярщиною конвенцію в тій справі.

Алькоголь і тютюн спинюють умовий розвиток людини.

Ґебельс проти погромів.

В четвер пополудні мін. Ґебельс оголосив заклик до населення Німеччини, в якому взиває рішуче перестати протижидівські демонстрації та інші виступи. Остаточну відповідь на жидівський замах у Парижі дасть закон або розпорядок щодо положення жидів у Німеччині.

Також марш. Ґерінґ в окремій відозві заповів нові закони, які підуть ще дальше ніж нірнберські та зовсім відсепарують жидів від німців.

Алькоголізм стелить ліжко сухотам.

„Мюнхен не був нічиєю перемогою ні невдачею".

ЧЕМБЕРЛЕН ПРО ЗАВДАННЯ СВОЄЇ ПОЛІТИКИ.

Прем. Чемберлен промовляв у середу на щорічнім бенкеті у посадника Льондону. У цій промові заторкнув він між іншим питання своєї політики в останніх часах.

У МІНХЕНІ НЕ БУЛО НІЯКОГО НЕПОРОЗУМІННЯ.

Обговорюючи мінхенське порозуміння Чемберлен зазначив: У Мінхені не було ніякого гострого непорозуміння між ріжними системами урядів; у висліді переговорів не можна добачувати перемоги ані одної ані другої сторони.

МЕТА ПОЛІТИКИ ЧЕМБЕРЛЕНА.

Свою промову закінчив Чембрелен словами: „Коли я став премієром у першій своїй промові я зясував політику британського уряду у таких напрямних:

1) утримати мир,

2) так зміцнити державу, щоб усюди відносилися до неї з належною пошаною,

3) піднести добробут, розвинути промисл та запевнити варстати праці.

„НЕ БУДЕМО МІЛІЦЕЮ СВІТА".

Чемберлен ще раз повторив, що, якщо держава бажає собі мира, не може залишитися у безділлі. Це не значить, що анґлійці хочуть мішатися у справи інших держав та брати на себе ролю поліції. Але, якщо Британія зауважить, що хтось загрожує мирові, ужиє всіх своїх впливів, щоб той мир врятувати.

Відозва турецького уряду після смерти Кемаля Ататурка.

Уряд турецької републики оголосив ось таку відозву до населення:

Ататурк заснув вічним сном. Туреччина стратила свого великого будівничого, турецький нарід свого великого вожда, людство свого великого сина. Складаємо народові вислів співчуття з причини цієї великої втрати. Можемо шукати розради тільки у нашім привязанні до твору нашого вожда та у нашім рішенні посвяти для нашої дорогої батьківщини. Тим його великим твором є турецька република.

У тій хвилині уряд, свідомий своїх обовязків, полишається на своїм становищі. Ніхто не може сумніватися, що турецький нарід солідаризується з урядом щодо збереження стану, який істнував досі. Довкола чоловіка, який обійме найвище становище президента, цілою душею зъединиться турецький нарід з його урядом та славною армією і буде постійно змагати до свого високого призначення.

Наш великий вожд Ататурк, якого смерть нині оплакуємо, вірив усе турецькому народові і ця віра все оживлювала його працю. Турецький нарід зробить те, що його твір буде вічний. Турецька молодь заховає його твір — турецьку державу та буде йти його слідами. Кемаль Ататурк буде жити вічно в історії та в серцях турків.

ПЕРЕД ВИБОРОМ НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА ТУРЕЧЧИНИ.

Згідно з турецькою конституцією, по смерті Кемаля Паші обовязки президента переходять аж до вибору нового провідника держави на предсідника народніх зборів Абдуль Галік Рендо. Народні збори зібралися у четвер в 11-ій годині.

Як на наслідника Кемаля Ататурка, вказують на ґенерала Ісмета Іноню. Він до вересня минулого року був премієром, а від уступлення з цього становища не брав участи у політичнім житті; ґенерал Іноню має 58 років; 13 років був він найближчим співробітником Ататурка.

Деякі вигляди на вибір має також маршал Фефці Чазмак, шеф ґенерального штабу, та Феті Окия, турецький амбасадор у Льондоні. У політичних колах кружляють поголоски, що вони не годяться кандидувати.

—o—

Кемаль Ататурк творець і провідник великої сучасної Туреччини.

Президент турецької републики Кемаль Ататурк, що помер учора, є одною з найзамітніших постатей сучасної історії. У найбільш неспокійнім для Туреччини часі він зумів так покермувати державою, щоб її з переможеної у світовій війні, піднести на висоту переможця. Він пережив великі потрясення своєї батьківщини: революцію у 1908 році, війну з Італією у 1911, дві балканські війни, світову війну та вкінці війну з Грецією. Цю останню Туреччина виграла, завдяки військовому ґенієві та патріотизмові Кемаля Паші.

Ще за життя став Ататурк просто леґендарною постатю для всіх турків. Кемаль — значить досконалість, газі — значить переможець, Ататурк — батько батьківщини.

Кемаль Паша був сином убогого митного урядовця у Солуні. Ще як малий хлопець утік він з дому, щоби вступити до військової школи. У 1904 році він став уже сотником, але в тім самім дні його арештували та вивезли на вигнання до Дамаску.

Там, не зважаючи на строгий надзір поліції, закладає тайне товариство. З Дамаску перенесли його до Яффи, але він утік відтіля до Солуня та дальше працював у тайних революційних організаціях. У 1911 р. він передирається до Тріполітанії, де бере участь у війні з Італією та дослуговується ступня отамана. У липні 1913 підчас другої балканської війни, він стає шефом штабу новозорґанізованої армії на півострові Ґаліполі.

Його велика роля будівничого нової Туреччини, починається по підписанні ганебного для Туреччини договору у Севрі.

Десант грецької армії у Смирні у травні 1919 року викликав сильну реакцію у цілій Туреччині. Кемалеві Паші поручили прикре завдання виконати умовини договору та перевести розброєння й демобілізацію турецької армії у північно-східній Анатолії. Замість того Кемаль створив військовий осередок оборони та відродження Туреччини. Султанський уряд запізно пізнав свою помилку, йому вже не вдалося стягнути Кемаля Пашу до Царгороду. Кемаль виїхав до Ерзерум, де скликав у липні конгрес, який приняв цілу програму Кемаля Паші. Ця програма наказувала до останньої каплі крови боротися за національне істнування. Кемаль Паша став предсідником нового комітету, що його покликав конгрес, провідником нового уряду Туреччини.

Стамбульський уряд виступив проти цього, але Кемаль Паша став вже провідником могучого руху т. зв. „кемалістів", а в 1920 році провідником народніх зборів.

Завдяки своїй ґеніяльності у військових та політичних справах, своїй великій любові батьківщини, завзяттю та красномовству став він неофіційним диктатором Туреччини.

У бою під Саварією переміг і прогнав Кемаль грецькі війська та дістав ще одно імя — ґазі, що значить — переможець. У 1921 р. його іменували начальним вождом турецької армії.

По упадку султана і створенню републики він став її першим президентом.

Від цього часу Кемаль безпощадно нищить все, що припинювало розвиток турецького народу. Туреччина завдячує йому те, що з перестарілої азійської держави стала вона у ряд сильних европейських держав. Він не тільки зреформував її устрій на взір европейських держав, але підніс промисл, господарське життя, впровадив латинську азбуку та навіть европейські форми приватного життя.

Спочатку Кемаль був прихильником радикально-революційних течій та хотів будувати Туреччину послідовно на взір західних держав, але переконався, що це неможливе і тому мусів поборювати опозицію правиці й лівиці.

У 1927 р. його вдруге вибрали президентом. У 1934 йому признали як родове імя Ататурк — батько турків.

Хто такий о. Петрик?

У польській пресі на видному місці поміщено відозву якоїсь „карпаторуської організації" з Клівленду й Акрону в Америці з просьбою до польського уряду допомогти населенню Карпатської Руси „визволитися з чеського ярма" і дати їй поміч „у напрямі свобідного висловy щодо дальшої долі". Люди, що бували в Америці і добре знають тамошні відносини, здвигають плечима при читанні цього повідомлення, бо ні у Клівленді ні в Акроні нема ніяких централь українських чи карпаторуських організацій. Щодо о. Петрика, то ходять чутки, що він родом з Галичини (з Добромильщини) і став православним священиком в Америці по ріжних, буйних і складних життєвих перипетіях. Коли це той самий о. Петрик (про іншого ми бодай не чували) пустився на бистрі филі невідповідальної політики, то можна погратулювати, але такими політичними фіґурами ніхто не „визволить Карпатської Руси з чеського ярма".

МАДЯРСЬКІ ВІЙСЬКА ОБСАДИЛИ КОШИЦІ.

В четвер в год. 13.30 мадярські війська обсадили Кошиці, найбільше з новоприєднаних міст.

У 20-ліття незалежности Польщі.

В пятницю 11. ц. м. відбулись у Варшаві та усіх більших містах Польщі великі військові дефіляди при участи членів піввійськових орґанізацій і молоді з нагоди 20-ліття незалежности Польщі. Рано відправлено з цієї нагоди богослуження по всіх святинях у Польщі. Президент Польщі Мосьціцький, який виїхав з дружиною і двома міністрами на Заользанський Шлеськ, виголосив у четвер 10. ц. м. в год. 7. вечором святочну промову в роковини 20-ліття Польщі, яку трансмітували всі польські радіостації.

У Львові відбулася з цього приводу в четвер вечором святочна академія у Великому Театрі а в пятницю передполуднем велика дефіляда на пл. Галицькій, яку відбирав воєвода А. Білик, командант О. К. ґен. Лянґнер, през. міста д-р С. Островський та новий городський староста Ромуальд Клімув, який — як відомо — прийшов перед трьома днями на місце старости Порембальського у звязку з останніми відомими подіями у Львові. По дефіляді промовляв воєвода Білик під Великим Театром. Усі державні і самоуправні установи та багато приватних домів прибрані державними прапорами.

У звязку з цими роковинами багато урядовців та суспільних польських діячів дістали ріжні ордери та хрести заслуги

—o—

НАРАДА СОВІТСЬКИХ АМБАСАДОРІВ У МОСКВІ.

Совітські амбасадори в Льондоні, Парижі і Римі дістали наказ приїхати до Москви, де візьмуть участь у великій нараді совітських дипльоматів під проводом ком. Літвінова. Ця нарада відбудеться у звязку з новими інструкціями, що їх дістав Літвінов від Сталіна у справі закордонної політики СССР.

—o—

НАГЛИЙ ВИЇЗД ДО ПАРИЖА.

В пятницю 11. ц. м. рано відлетів нагло літаком до Парижа ґубернатор банку Анґлії Норман, де відбуде наради з міродатними представниками Франції у справі монетарного договору трьох держав: Франції, Анґлії і Злучених Держав. Фінансові кола Льондону привязують велике значіння до наглої подорожі Нормана до Парижа.

—oo—

Бої над Ебром.

Головна кватира еспанських національних військ повідомляє, що національні війська в фронті Ебра йдуть вперед і займають гори Сієрра дель Агуіля і Сієрра де Ляс Перлас. Національні війська панують над містом Гарсія, обстрілюючи частину дороги з Вента де Компосінес до Аско. Крім того національні війська заняли низку нових позицій. Національне летунство зістрілило 14 ворожих літаків.

Зате комунікат барсельонського уряду твердить, що червоні війська відбили наступ національних військ над Сехре і коло Вента де Компосінес та відібрали Ля Періласа і Фуенте де ля Салюс.

—o—

НЕ КОЛЬОНІЇ, ЛИШЕ СХІДНА ЕВРОПА? „ТАЙМС" ПРО НАПРЯМНІ НІМЕЦЬКОЇ ЕКСПАНЗІЇ.

Льондонський „Таймс" подає у телеграмі з Берліна, що в німецьких політичних колах не привязують великого значіння до справи кольоній, бо головна увага Німеччини спрямована на Схід. В німецьких офіційних колах глядять на нинішню територію Совітів як природний німецький ринок. У звязку з тим, як пише „Таймс", в партійних колах зовсім поважно говорять про повстання незалежної української держави.

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ ТУРЕЧЧИНИ.

Національні збори Туреччини вибрали одноголосно президентом Ісмета Іноню. Нововибраний президент уродився у Смирні 25. вересня 1880. В 22 році життя скінчив артилерійську школу зі ступнем сотника генерального штабу, опісля був професором артилерійської школи підчас великої війни був шефом першого відділу генерального штабу і командував ріжними відділами в Палестині. По перемирю втік з Константинополя і брав живу участь у війні проти Греції.

НОВИНКИ.

— Пригадка! Членам Муз. Т-ва ім. М. Лисенка у Львові пригадується, що **Звичайні Загальні Збори** Т-ва відбудуться 13. листопада 1938 (неділя) в год. 4. попол. у малій салі (вул. Шашкевича 5. III. пов.). Приявність усіх членів конечна. 2319

— Вовняні светери, мужеські — жіночі — дитячі можете набути в кооп. Базар, Львів, Руська 3. 2254

— З якнайкращих шкірок футро — поручає і виконує у нас тільки Юліян Глушевський — рік основ. 1928 — Львів, пл. Капітульна 3. І. пов., телефон 254-46. 1430 ‑9—?

— Конфіската „Діла". Вчорашне (250) число „Діла" підпало конфіскаті за одно речення і закінчення передової статті „Вірю в динамізм українського народу", за більшу частину статті „Наші тихі геройки", за закінчення новинки „Нищать українські вивіски у Львові" та за закінчення новинки „Масові ревізії й арештування в Раві Руській і в повіті".

— Конфіската календаря. Недавно оголошений, перший „Маріянський Ювилейний Календар-Альманах: „О спомагай нас, Діво Маріє" на 1939. р., виданий Архибрацтвом Божої Матери Неустанної Помочі, Львів—Станиславів (оо. Редемптористи), сконфісковано і ввесь наклад забрано до знищення. Цей цікавий і довго очікуваний календар-альманах наших народніх місіонарів оо. Редемптористів вийде з цим самим цікавим матеріялом у новому накладі в найкоротшому часі.

— В соті роковини смерти батька нового українського письменства Івана Котляревського, що помер 11. листопада 1838 р. в Полтаві, відбудеться у Львові в неділю 13. листопада ц. р. в год. 12.30 у греко-православній церкві при вул. Францішканській ч. 3 заупокійна панахида, на яку запрошують все українське громадянство українські культурно-освітні товариства у Львові.

— Арештування за приналежність до ОУН у Львові. Ендецьке „Слово Народове" з 9. ц. м. (ч 320) пише: „Від кількох днів слідчі органи львівської поліції переводять ревізії й арештування між членами викритої останніми часами організації ОУН. Рівнобіжно з арештуваннями ведуть енергічне слідство. Його дотеперішних вислідів з відомих причин не можна покищо подати до прилюдного відома."

— Електрифікація Рудок. Від 6. ц. м. Рудки мають електричне світло, що населення приняло з вдоволенням. Минулого року переведено електрифікацію Комарна.

— Ревізії та арештування в Городку і в повіті. В ночі з 29. на 30. жовтня ц. р. поліція перевела ревізії у службовиків магазину Центросоюзу та інших громадян у Городку. По ревізії поліція арештувала: нач. Якубівського та службовиків Богдана Кулея і Романа Закидальського. Крім згаданих поліція арештувала ще в неділю по тригодинній ревізії Романа Стеця, Онуфрія Когута організатора Пов. С. Кр. „Р. Ш." та Михайла Янчуру з Дроздович. Причини ревізії та арештувань невідомі. — Також по селах Городеччини поліція арештувала кільканацять осіб, переважно молодих людей.

— Напад на кооперативу в Задвірю. В четвер 3. ц. м. коло год. 23-ої вночі на кооперативу „Власна Поміч" в Задвірю, пов. Перемишляни напало 12 озброєних і замаскованих бандитів. Стероризувавши сторожа револьверами та криком „Ренце до гури і ані слова" — примусили його мовчати. Одночасно обшукали йому кишені, забрали електричну ліхтарку, звязали йому назад руки і повалили на землю. На команду одного, що був убраний у береті і крикнув „біць в тафле і замкі", бандити почали ламати двері. Крамар, який був ще тоді в кооперативі наробив крику і почав сильно бити тягарцем в двері. На його крик побудились і збіглися люди та прогнали напасників. Поліція списала протокол і мабуть веде слідство.

— За знущання і побиття вязнів відбудеться незабаром розправа перед трибуналом окружного суду у Любліні проти 11-ох службовиків вязничної сторожі, які своїм знущанням і побоями довели до самогубства двох вязнів і важко поранили кільканацятьох. „Ґазета Польска" з 10. ц. м. пише, що підсудні знущалися над вязнями в нелюдяний спосіб підчас сипання валу над Вислою. Страшні відносини в карнім осередку праці тревали кілька років і справа виявилася щойно в червні ц. р., коли то справа вязниці в Любліні повідомила компетентну владу про підозрілі випадки смерти і про самогубства вязнів. Розправа протягнеться 10 днів, на якій зізнаватиме 67 свідків.

— Підпал будинків греко-католицького приходства в Полкині. Передучора в ночі заалярмовано міську пожежну сторожу в Ярославі, що в селі Полкині 5 км. від Ярослава, горять будинки греко-кат. приходства. По приїзді пожежної сторожі до Полкині виявилося, що дійсно горить стодола і стайня на приходстві. Пожежу сторожа зльокалізувала. Слідство виявило, що пожежу спричинив невідомий палій.

— За протижидівські заворушення з листопада м. р. почався у четвер 10. ц. м. процес проти кільканацятьох польських студентів і робітників та одного 14- чи 15-літнього ґімназійного ученика Лянґа — поляка, якого вже усунули з ґімназії. На лаві підсудних засіли студенти: Йосиф Копець, Людвик Забуґа, Маріян Ґрабец, Зиґмунт Гапах, Болеслав Гардт, Людвика Яніцька, Здзіслав Опела, Альбін Пщінський, б. ученик Лянг і робітники, яким закидає акт обвинувачення, що вони нападали на жидів 10. листопада м. р., били шиби і кричали: „Поліція то хами!" та побили жида Ґольдфішера. Суддя Майковський покарав одного польського оборонця гривною за те, що одному з пошкодованих жидів поставив між іншим питання: „А іле кіюф пан достал?" Розправу відложено, бо не станули свідки.

— Краєва хроніка. В цеґольні в Сихові глина присипала в четвер 10. ц. м. 34-літнього Ковальського, якого відвезли до шпиталю у Львові, де він помер. — У білогорськім лісі невідомий напасник напав на Юлію Коцур і вирвав їй течку з 2 зол. та особисту леґітимацію.

— Такі то „добрі" дороги? На 9-ох автобусових шляхах у новгородському воєвідстві мусіли спинити автобусову комунікацію тому, що на дорогах розмоклих потворились калабані і годі було з болота витягнути порожний автобус. Автобуси їздитимуть далі, щойно як потисне мороз.

— Два вантажні поїзди зударились у четвер 10. ц. м. у ночі між стаціями Клеменсув і Заводи. Обі льокомотиви і сім ваґонів розбилося. В катастрофі сімох залізничників є ранених, зпоміж них машиніст Конрад Макачек і помічник машиніста М. Сончинський. Слідство виявило, що за катастрофу відповідає дижурний руху у Клеменсові, якого припинено в урядуванні. В наслідок катастрофи перерва руху поїздів тревала кілька годин.

— За релігійне виховання у чеських школах. Праські „Лідове Лісти" домагаються переведення реформи чеського шкільництва у християнському дусі, вокрема вимагають усунення розпорядків міністра Габрмана, що при народинах до чеської державности по війні усунув хрест та обовязкову молитву зі школи. Часопис арґументує так: „Часи інтернаціоналізму й безвірства минають. Будиться християнський дух нації, реклямуючи свої права. Він кличе за хрестом у шкільних клясах, бо у хресті бачить найміцнішу опору нації проти всього чужого, проти розкладових напрямків між населенням і проти забріханого поступу. Це відноситься теж до злобного усування науки релігії у школах. Безнастанно говоярть про вагу релігії для моральної обнови нації, а тимчасом науку релігії ставлять нижче руханки. Треба урядового розпорядку, що всі діти мають обовязково вчитися релігії свого віроісповідання". — Цей голос поважного чеського орґану доказує, що чеське національне життя у всіх його проявах переходить тепер, після державної катастрофи, велику еволюцію: від крайнього демократизму до авторитатизму, від гуситства до християнства.

— Страшний хмаролім перейшов над містечком Бенамел, недалеко Касаблянки. По годинній зливі рвучкі потоки води затопили долину в якій лежить згадане містечко, що начислює 4.000 мешканців. На каламутних хвилях води поплили доми населення з цілим дорібком. Зпоміж мешканців містечка згинуло 14 осіб. На двох шосах, що вели до міста, перервано комунікацію, бо вода розмила їх. Матеріяльні шкоди велитенські. Рятунковою акцією керує влада. Побоюються, що число жертв у людях збільшиться, бо щойно по уступленні води можна буде обчислити дійсні жертви.

— Перль Бак лавреаткою Нобеля. Комісія щорічної літературної премії Нобеля в Осльо призначила її на цей рік американській письменниці Перль Бак, авторці численних повістей з китайського життя, з якої найбільше відома „Благословенна земля", що мала успіх на всіх екранах у світі. Повісти П. Бак перекладені на всі культурні мови. Найбільше відомі з них „Сини", „Сповідь китайки"; „Мати"; „Вигнанець", „Боєвий дух", „Люди у знесиллі". Авторка ще молода жінка, виховалася частинно в Китаю, де мала змогу добре ознайомитись з життям китайських селян. Тепер вона мешкає постійно в Ню-Йорку, дуже живо працюючи.

— Машини ржавіють на дощі. В найбільшому совітському металюрґічному осередку СССР — у Маґнітогорську лежать під голим небом стирти металевих частин і півфабрикатів. Стирти заржавілих машин тягнуться на просторі 20 км. здовж ріки Ураль, вартости понад сім міліонів рублів. Тому що проекти постійно зміняються — багато складових частин машин не діждеться монтажу і ржавітиме далі на дощі під голим небом.

— Совітська преса „гине" по дорозі до передплатників. Московська радіостація оголосила приказ совітського уряду до всіх секретарів комуністичної партії, щоб подбали про забезпеку пресових посилок, що в останньому часі почали масово „гинути" і не доходити до передплатників. Розпорядок накладає гострі кари на дижурних керманичів і службовиків, які працюють в експедиціях часописів. За запропащення посилок часописів розпорядок передбачує гострі кари.

— 100 геольоґічних експедицій вислав совітський уряд до північно-східних провінцій СССР, щоб дослідили їх природні богатства. Совітська преса запевняє, що на півострові Канти Канін викрили великі зложжа вуґілля, в районі озера Онеґа зложжа ніклю, на західнім Уралю запаси олова і міди, в районі Омська касерит. Згадані ґеольоґічні експедиції опрацьовують проекти у справі використання відкритих природних багатств.

— Таємне вбивство на вулицях Міляна. На одній з вулиць Міляно 40-літня жінка вбила пятьма револьверовими стрілами 69-літнього князя Люїджі Трібульціо. Вбивницю арештувала поліція. Вона називається Марія Лязаріні. Вбитий князь належав до одної з найстарших родин у Міляно. Його жінка і донька є дамами королівського двору.

— Ріжні вісти. Відомий литовський конструктор літаків Ґізак демонстрував на летовищі в Ковні новий ширяк з мотором власного винаходу, на якім піднісся на висоту 100 метрів. — Президент Естонії Петс отворив у м. Пернаві найбільший міст в Естонії, довгий на 225 м. Міст збудовано коштом півтора міліона естонських корон. — Спеціяльна ревізійна комісія перевела ревізію в ленінградських поштових урядах і ствердила, що ленінградська пошта не виконує свого завдання, бо не доручує своєчасно листів.

—o—

Спорт.

СЯН — УКРАЇНА.

Перша стріча цих двох наших дружин за мистецтво Окружної Ліги відбудеться в неділю 13. ц. м. в Перемишлі на грищі Сяну, в год. 11.45 передполуднем.

Хоч обі українські дружини займають два зовсім протилежні місця в табелі, проте можна сподіватися завзятої гри і важко згори сказати хто переможе, чи рутина й краща техніка України, чи боєвість та відома амбіція сяновиків.

Одно лиш повинно бути певне: обі дружини повинні змагатися справді по спортовому і дружньому.

СТЕП — ЛЬОТ.

Змагання обох дружин за мистецтво Б-класи відбудуться в неділю 13. ц. м. на Погулянці. Початок у год. 12 впол.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

[Т]еатри.

Великий Театр.

Субота 12. XI. год. 7.30 веч. „Закохана королева“, прем'єра.

Неділя 13. XI. год. 12. вп. „Королевич Раш“ казка; год. 4 попол. „Остання хвиля“; год. 7.30 веч. „Закохана королева“.

Український Театр ім. І. Котляревського.

ВИННИКИ:
12. XI. Найвірніший чоловік.
13. XI. Слово о полку Ігоря.
14. XI. Пригода в Чорчі.
15. XI. Бури над Почаєвом.
16. XI. Лісова пісня.
В тому самому часі Театр виставить три вистави в Підберезцях.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

ХОДОРІВ:
12. XI. Дай серцю волю..
13. XI. Невольник.
14. XI. Безталанна.
15. XI. Мати наймичка.
16. XI. Ой не ходи Грицю..
ДЕМИДІВ:
13. XI. Гетьман Полуботок.

КІНА.

АПОЛЬО: „Гегешна“.
АТЛЯНТИК: „Булю“, екзотична фільма.
БАЛТИК: „Королівський свічник“ (з Люїсою Райнер).
ВАНДА: „Чарівниця з Салем“, „Кід Галагад“.
ҐРАЖИНА: „Парижанка“ з Даніелею Даріє.
ЕВРОПА: „Виклик без краю“.
ЕМПІР: „Царівна Сніжинка“ Вальта Діснея.
КАСИНО: „Азири на морі“.
КОПЕРНИК: „Остання бригада“.
МАРУСЕНЬКА: „Професор Вільчур“.
МЕТРО: „Роберт і Бертран“.
МІРАЖ: „Порт Артур“ із Даніелею Деріє, Ад. Вольбрюком.
МУЗА: „Розалія“.
ПАЛЯС: „Ґраниця“.
ПАКС: „Дипльоматична жінка“.
РАЙ: „Верес“.
РІЯЛЬТО: „Лікар гарних жінок“.
РОКСІ: „Олімпіяда“.
СВІТ: „Нуждарі“; „Париж в огні“ (обі серії разом).
СТИЛЕВЕ: „Люди говорять“ і ревія.
ТОН: „Личенько“ із Шерлі Темпль, „Каліф із Багдаду“.
УТІХА: „Тіни Парижа“ 2 ревія.
ХИМЕРА: „Ля Габанера“ (Зара Леандер).

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська)
„Львідон“.

ФОТОПЛЯСТІКОН „СВЯТОВІД“:
(вул. Коперника ч. 11 дім ф-и Кайм і Син)
„Єгипет: Каїро, Олександрія, Мар-Саба, Теби“.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Субота, 12. листопада 1938.

6.30 Музика з пл., 7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Розривкова музика з пл., 8.50 Ранішні вістки, 11.00 Для шкіл: Співаймо пісеньки, 11.25 Романси та каприси, пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полуднева авдиція, 14.00 Музика у вик. орх., 14.45 Господарські вістки, 14.50 Хліборобська біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Авдиція для дітей, 15.30 Музика у вик. орх., 16.00 Пополудневий денник і господарські вістки, 16.20 Літер. хроніка, 16.35 Флет і арфа, пл., 16.45 Спогади з ПОВ, 17.00 „Дон Пасквале“ опера Доніцетти у скороченні, 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Спортова гутірка, 18.15 Гутірка зі слухачами, 18.30 Вершина 11. листопада 1918, 19.00 Промова, 19.15 Концерт легкої музики у вик. орх., тенор, 20.35 Веч. денник, метеорольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Музика та гумор: орх., спів, гітара, ксилофон, вібрафон; у перерві коло год. 21.30 „Мешкання до винайму“ скеч, коло год. 22.15 „Телефонічний чортик“ монольог, 22.55 Огляд преси, ост. вістки, метеорольог. вістки, 23.05 Закінчення авдиції, 23.15—23.55 Танц. музика з пл. (Варшава I — Рашин).

Неділя, 13. листопада 1938.

7.30 Орк. музика, 8.00 Ранішній денник, 8.15 Для села: Хл. газетка, Огляд ринков сільських продуктів, Нар. музика, спів, цимбали, 8.45 Подорожування, значіння та методи самоосвіти у т-вах хлб. прихосвідомлення, хор, коло год. 10.30 після богослуження музика з пл., 11.45 Авдиції для дітей і молоді в ремінці редіопрограм, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Симф. поранок, 13.00 Вимкн з творів Шімоудівського, 13.05 Шляхом барських конфедератів, 13.11 Орх. музика, спів, 14.40 Всього по троха, авд. для дітей, 15.00 Адам Асник, основник ТШЛ, слово-муз. авд., 15.25 Золота книга громад, 16.30 Скрипк. твори з супр. форт., 17.00 Вовецькі листи, літер. нарис Корн. Макушинського, 17.10 Військ. мельодії, пл., 17.30 Орх., револьвер, сопран, тенор, скрипка; у перерві з год. 18.10 Хвилина бюра студій, 19.20 Чиста крамниця заробляє більше, 19.30 Програма на завтра, 19.35 Концерт легкої музики, орх., сопр., 20.10 Спортові вістки, 20.15 Інформаційні вістки, спорт, політ. огляд, веч. денник, муз. тижневик, програма на завтра, 21.20 Танц. музика, 21.40 „Скоплення Сабінок“ вес. авд., 22.20 Танц. музика, 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення авдиції, 23.15—23.55 Танц. музика з пл. (Варшава II).

Понеділок, 14. листопада 1938.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Танкова музика з пл., 8.50 Ранішні вістки, 11.00 Для шкіл: „Брудні руки заплямили“ гутірка для молодших дітей, 11.15 Інстр. трансприпції оп. мельодій, пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полуднева авдиція, 13.00 Для купців і ремісників: Льокаль можна освітлити дешево, а всеж звісліл: Хто задумує уладити святочну випродаж, хай послухає уважно, 13.30 Народні та міщанські пісні, муз. авд. для хлопців, 14.00 Концерт банкиль, 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 15.00 Великий день (Антін Левенгук — ловець мікробів), авд. для молоді, 15.30 Орх. музика, 16.00 Пополудневий денник, 16.08 Господарські вістки, 16.20 Наукова хроніка: Історія, 16.35 Шуман: Тріо оп. 110, 17.05 Мандрівка ск. Тибетом, фейл., 17.20 У музикальнім домі: тріо, форт. дует, спів, автори, 18.00 Біжучі вістки, 1.05 Львівські наукові варсштати: Здобутки сучасної астрономії, 18.20 Актуальність, 18.30 Авдиція, 19.00 Промова, 19.15 Розр. концерт: орх., спів, цитрове тріо, 20.35 Веч. денник, метеорольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Орх. концерт, 22.05 От. Шипановський, піонір промислу та політик, 22.20 Львівські муз. портрети: Іван Галь, 22.55 Огляд преси, 23.00 Ост. вістки, 23.05 Вістки із Польщі (у фр. мові), 23.15—23.55 Концерт у вик. орх., скрипка, пл. (Варшава II).

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Субота, 12. листопада 1938.

БЕРЛІН 13.30 Співані марші, 16.00 Веселе пополудне, 18.00 Секстет, 19.00 Концерт мадярських військ. оркестр, 20.10 21.00 Веселий вечір, БІЛГОРОД 18.30 Нар. пісні, БРЮСЕЛЯ ФЛ. 21.00 22.00 „Катерина Велика“ оп. Бекмана, БУДАПЕШТ 12.05 Циг. музика, 18.00 Нар. пісні у супр. орх., 19.10 Словацький і український комунікат, 22.40 Оп. орх., ВІДЕНЬ 12.00 Розр. концерт, 18.12 Популярна музика, 18.00 Вок. авдиція, 19.00 Ґріґові твори, 19.44 Актуалії, 20.10 21.00 22.00 „Зачарований замок“ оп. Міллекера, 22.45 23.00 „Завира неділя“ розр. концерт, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 16.00 Музика: орх., спів, форт., 18.40 Мадярські нар. пісні й танці, 20.10 21.00 „Шампань“ оп. Левенька, ЛАЙПЦІГ 18.11 Релігійні пісні, МІЛЯНО 19.30 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 „Мадам Батерфляй“ оп. Пуччіні, РАДІО ПАРІ 18.15 Вок., 18.30 Пісні, 19.11 „Боб і Бобетт“ розр. програма, 20.00 Концерт легкої музики, 21.12 „Пісні без слів“ Мендельсона, форт., 21.30 22.00 23.00 „Море ет віта“ оперета Гунода, РИМ 21.00 „Жінка за 10 поцілунків“ комедія Росса, 22.00 Вок., СОФІЯ 18.15 Популярна музика, 19.30 Спів, 20.00 Скрипка, 21.45 Легка й танц. музика.

Неділя, 13. листопада 1938.

БЕРЛІН 11.15 Орх. концерт, 18.00 Ідилічна орх., 19.30 Розр. мельодії, 20.10 21.00 Веселий вечір, БІЛГОРОД 21.00 Нар. пісні, БРЮСЕЛЯ ФР. 21.00 22.00 23.10 24.00 „Севільський цирульник“ оп. Россіні, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 10.40 Симфонія ч. 2 д-дур Брамса, 14.30 15.00 Ст. мельодії, 15.10 Концерт ч. 3 д-моль Рахманінова, 16.00 Орх., гітара, форт., 18.30 Спів, 20.40, 21.00 „Ля фінта джардінієра“ оп. Моцарта, 22.30 Смичк. квартет es-дур Шуберта, КЕЛЬН 20.10 21.00 „Дюбарі“ оп. Міллекера, ЛІПСЬКІ 17.00 18.00 Концерт (з програм „Мазепа“ Ліста), ЛІОН 21.30, 22.00 23.00 „Антар“ оп. Рімського-Корсакова, МІЛЯНО 17.00 18.00 Симф. концерт, 21.00 Комедія, 22.10 Пісеньки та ритми, 23.15 Танц. музика, МІНХЕН 20.15 21.00 22.00 „Еро“ оп. Готовача, РАДІО ПАРІ 19.05 Вок. дуети, 18.20 Сольо на гармонії, 18.30 Пісні, 19.15 Театр Уяви: „Ле діяльог де морт“ драма Деніса, 21.00 Монольоги, 21.30 22.00 23.00 Комунікат, опісля Симф. концерт, РИМ 17.00 18.00 20.30 Розр. концерт, 21.00 22.00 23.00 „Мадам Батерфляй“ оп. Пуччіні, СОФІЯ 19.00 Популярна музика, 20.00 Спів, 20.55 21.00 Оперетові мельодії.

Понеділок, 14. листопада 1938.

БЕРЛІН 18.00 Веселі мельодії, 19.00 Розр. концерт, 19.45 Вечірній гомін, БІЛГОРОД 18.30 Нар. музика, 20.00 21.00 (після комунікату) 22.00 Опера, БЕРОМІНСТЕР 20.40 Орх. концерт, ВІДЕНЬ 17.00 Оповідання, 18.00 Пісні, танки, марші, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 16.00 Розр. концерт, 18.00 Осінні пісні, поезія, 19.15 Весела муз. авд., 20.10 Віол., 20.45 Брандербурський концерт ґ-дур Баха, КЕЛЬН 18.30 Форт. ресіталь, 20.10 Концерт орх., 22.30 Легка й танц. музика, ЛЮКСЕМБУРГ 23.05 Бізетові твори, МІЛЯНО 17.15 Сольо на арфі, 19.45 Розр. музика, 21.00, 22.00 Симф. концерт, МІНХЕН 21.20 Концерт іт. музики, РАДІО ПАРІ 19.15 Сольо на альтівці, 21.15 Пісні, 21.30, 22.00 Комунікат, опісля концерт орх., рецитації, РИМ 19.45 Розр. музика, 21.00, 22.00 „Три грації“ оп. Легара, СОФІЯ 18.15 Популярна муз., 19.30 Форт., 20.00 Хор, СТОКГОЛЬМ 17.05 Пісні німецьких студентів, 19.30 Військ. орх., 20.10, 20.50, 21.00 „Манон“ оп. Массенета (II. дія).

Радіокутик.

МІЖНАРОДНИЙ КОНГРЕС МОВИ ТА СПІВУ.

В першій половині ц. м. відбувся у Франкфурті над Меном Міжнародний конгрес мови та співу, в якому взяли участь представники 20 країв. На конгресі виголосили коло 100 відчитів, які опрацювали музики, співаки та радієві спеціялісти. Німецький прелеґент, провідник музичного відділу лайпціґської радіовисильні виголосив прегарний реферат про психольоґію слухання музики через радіо. М. ін. звернув увагу на факт, що слухач менше цінить високу техніку в музиці, співі чи мові, як здібність безпосереднього естетичного зворушення. По думці прелеґента, радіо звертається до серця та вуха слухача, не абсорбуючи зорового змислу, внаслідок того безпощадно відкриває всілякі хиби та недотягнення, але одночасно влучно оцінює в авдиції дійсні її прикмети.

КАНАДІЄЦЬ СЛУХАЄ КАНАДІЙСЬКЕ РАДІО.

Тов. КБК інтенсивно змагає до віднимання канадійських слухачів від слухання авдицій зі Сполучених Держав. Досі радіовисильні Сполучених Держав мають справжній монополь в Канаді. Щоб осягнути бажану мету канадійське радіо опрацьовує програму, яка під кожним оглядом перевищувала б американські програми. Тов. КБК заанґажувало славного американського артиста спеціяльно до шекспірівських авдицій. Саме тільки ці драматичні авдиції коштували тов. КБК рівно 11.000 фунтів штр.

НОВІ АВДИЦІЇ В РАДІО-ЛЮКСЕНБУРГ

Радіовисильня Радіо-Люксенбурґ увела до зимової програми авдиції призначені для розшуків втрачених в очах приятелів поодиноких радіослухачів. Безсумнівну таки думку, з огляду на свою людяну вартість, зустрінеться з повним зрозумінням та викличе баґату кореспонденцію зацікавлених у тому слухачів. Другий цикль зимової програми цієї радіовисильні матиме заголовок „Перегони до дзвіниці“ та буде черговим конкурсових авдицій. Кожна з них авдицій ілюструватиме найбільше характеристичні риси, якогобудь французького міста та зв'язані з тим містом історичні спогади, місцеві пісеньки і т. п. Ці авдиції мають на меті притягати слухачів не тільки багато гарних призабутих пісеньок і гутірок, але доводить кожному взяти участь у цікавому конкурсі.

БІРЖА

Львів, 11. листопада 1938

Гроші.

Купно-продажа: Бельги бельг. 90·32—89·87, Доляри америк. 5·31·00—5·28·5, Доляри канад. 5·26·00—5·24·50, Фльорени гол. 290·04—288·30, Франки фр. 14·18—14·08, Франки шв. 121·00—120·50, Фунти анг. 25·3 —25·16, Гульдени данц. 10·25—99·75, Корони ческ. 10·75—10·40, Корони дун. 113·25—112·35, Корони норв. 127·13—126·15, Корони шв. 130·54—129·55, Ліри італ. 19·00—19·00, Марки фінлян. 11·19—11·07, Марки нім. срібні 92·00—89·00. Тель Авів

Папери.

1 і пів проц. внут. 67·20—65·00, 3 інв. 4 ем. 81·63 серій 91·25, 2 ем. 83·00 серій невот. 5. конвер. 68·[illegible], 4 прем. дол. 41·00, 1 консолід. 68·25—66·75

Акції.

Банк Польський 127·00, Цукор 37·25, Вугіль 35·00—35·50, Ліпьпоп 88·25—[illegible], Островець 65·00, Стараховичі 43·75.
Тенденція дещо слабша.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“

Львів, дня 11. листопада 1938

1 кг. масла десер. бльок. без оп.	3·25 зол.
1 кг. масла бочков вкл. в опак.	3·30 зол.
молоко	18—19 сот.
копа яєць	1·55 зол.

Тенденція на масло знижкова, на молоко та яйця сильна.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10